Täysistunto

Perjantai 20.8.2021 klo 12.00—13.53

3. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Puolustusvoimien joukon lähettämisestä Kabulin lentokentän alueelle

Valtioneuvoston selonteko VNS 7/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Ulkoministeri Pekka Haaviston esittelypuheenvuoron jälkeen, 10 minuuttia, keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Ryhmäpuheenvuoroja ei ole. Etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia.

Ja jos tämä meidän järjestelmämme antaa mahdollisuuden siihen, niin pidetään debatti ulkoministerin esittelyn jälkeen. — Ulkoministeri Haavisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

12.02 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnan käsiteltäväksi on eilen annettu selonteko Puolustusvoimien joukon lähettämisestä Kabulin lentokentän alueelle tukemaan ja suojaamaan jo käynnissä olevaa Suomen evakuointioperaatiota. Selonteko on osa kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetun lain menettelyä, jonka kautta eduskuntaa kuullaan avun antamisesta ennen tasavallan presidentin lopullista päätöstä. Lakia sovelletaan nyt ensimmäistä kertaa sen tultua voimaan vuonna 2017.

Laissa säädetty mahdollisuus antaa kansainvälistä apua on ajankohtaisempi kuin koskaan. Afganistanin turvallisuustilanne on merkittävästi heikentynyt viime päivien aikana. Tilanne on hyvin ennakoimaton. Tämä edellyttää Afganistanissa olevien konsuliapua pyytäneiden Suomen kansalaisten ja Suomessa pysyvästi asuvien afganistanilaisten sekä valtioneuvoston yleisistunnon 13.8. ja 15.8. tekemien päätösten mukaisten henkilöiden — yhteensä noin 170 henkilöä — evakuointia maasta.

Evakueringarna genomförs via den internationella flygplatsen i Kabul, Hamid Karzai International Airport. Finland har hittills kunnat evakuera 49 personer som är finska medborgare eller i Finland varaktigt bosatta utlänningar från Afghanistan eller afghaner som har jobbat i vår ambassad i Kabul.

Läget på flygplatsen har sedan veckoslutet varit kaotiskt, och flygverksamheten har tidvis varit avbruten.

Evakuoinnit ovat jatkuneet pitkin yötä, ja tällä hetkellä turvaan on saatu kaikkiaan 49 Suomen kansalaista, pysyvän oleskeluluvan haltijaa taikka afgaanitaustaista Suomen lähetystössä työskennellyttä. Työ jatkuu kaiken aikaa.

Tietojen mukaan Yhdysvallat pyrkii nyt parantamaan koordinaatiota evakuointilentojen ja -toiminnan suhteen. Se ei kuitenkaan voi auttaa evakuoitavien siirtämisessä kentälle muualta Kabulista tai muilta alueilta. Evakuoinnin yleisenä haasteena onkin saada kerättyä evakuoitavat henkilöt oikea-aikaisesti lentokentälle saatettavaksi ja ohjattavaksi lennoille. Suurimpana ongelmana tällä hetkellä on kuitenkin pääsy itse kentän sisälle kontrolloidusti ja turvallisesti. Tällä hetkellä avustettavilla on vielä ollut pääsy kentän tuntumaan. On kuitenkin suuri riski siitä, että tämä tilanne ei tule jatkumaan. Merkkejä on myös siitä, että Talibanin otteet ovat kiristymässä. Lisäksi on nähtävissä, että naisten ja tyttöjen sekä erilaisten vähemmistöjen ja kansalaisaktivistien ja journalistien asema on heikkenemässä merkittävästi. Kaiken kaikkiaan kansalaisvapaudet ja -oikeudet ovat vaarassa muuttua hyvin rajallisiksi Taliban-hallinnon vallassa. Sisällissodankaan mahdollisuutta ei voi poissulkea.

Emme ole myöskään saaneet varmuutta siitä, kuinka kauan Yhdysvaltain Kabulin kentän turvaamisoperaatio jatkuu. Yhdysvaltain viimeisimmän ilmoituksen mukaan se jatkuu vain elokuun loppuun saakka — on kuitenkin mahdollista, että se päättyy jo aiemmin. Kyse saattaa olla vain joistakin päivistä, kun Yhdysvallat saa oman evakuointioperaationsa päätökseen. Näiden seikkojen vuoksi Suomen evakuointioperaatio tulisi pyrkiä suorittamaan loppuun mahdollisimman pikaisesti. Useat länsimaat ovat jo keskittäneet alueelle kansallisiin tarpeisiinsa mitoitettuja sotilaallisia suorituskykyjä.

Arvoisa puhemies! Suomen evakuointioperaatiota suorittavien siviilihenkilöiden tueksi Kabulissa esitetään käytettäväksi Puolustusvoimien suojausjoukkoja. Tehtävään käytettäisiin joukkoja, joilla on koulutuksen ja kriisinhallintakokemuksen kautta paras kansallinen suorituskyky käsillä olevan tilanteen kaltaisessa toimintaympäristössä. Operaatioon käytettäväksi suunnitellut sotilaat olisivat kaikki Puolustusvoimien palkattua henkilökuntaa. Osa henkilöstöstä on palvellut Afganistanin kriisinhallintaoperaatiossa. Tehtävään asetettava joukko varustettaisiin henkilökohtaisella aseistuksella sekä tarvittavalla suojavarustuksella. Suojeluosaston toiminta lentokenttäalueen ulkopuolella kentän porttien läheisyydessä on välttämätöntä, jotta erityisesti ne evakuoitavat, joilla ei ole EU-matkustusasiakirjaa, saadaan sotilaslentokentän alueelle, mistä evakuoinnit tapahtuvat.

Kansainvälistä apua esitetään annettavaksi lain 1 §:n 4 kohdan — apu, johon voi sisältyä voimakeinoja — ja 5 kohdan — ulko- ja turvallisuuspoliittisesti merkittävä apu — perusteella. On mahdollista, että käsillä olevassa tilanteessa suojausjoukot voisivat joutua käyttämään sotilaallisia voimakeinoja. Avun voidaan katsoa olevan ulko- ja turvallisuuspoliittisesti merkittävää ottaen huomioon, että toiminta tapahtuu Suomen ja EU:n ulkopuolella Afganistanissa, jonka turvallisuustilanne on merkittävästi heikentynyt. Tehtävä toteutettaisiin Kabulin sotilaslentokentällä, jonka toimintakyvystä ja turvallisuudesta vastaa tällä hetkellä pitkälti Yhdysvallat.

Evakuoinnin kohdistuessa myös EU:n ja Naton paikalta palkattuihin henkilöihin avunannolla olisi merkitystä myös Suomen kansainvälisten suhteiden ja kansainvälisen yhteistyön kannalta.

Ärade talman! Internationellt bistånd som kan inbegripa användning av militära maktmedel förutsätter riksdagens deltagande i beslutsfattandet. Statsrådet ska således höra riksdagens utrikesutskott före beslutsfattandet, och om ett beslut om bistånd som inbegriper mi-

litära maktmedel gäller en särskilt krävande situation, ska statsrådet höra riksdagen genom att förelägga den en redogörelse i saken innan beslut fattas.

Eduskunnan kuulemisjärjestys määräytyy avun tosiasiallisen luonteen perusteella. Asiaa ratkaistaessa on arvioitava tilannetta kokonaisvaltaisesti ja otettava huomioon toiminnan tavoitteet, tehtävät ja toteuttamistapa. Lain perustelujen mukaan erityisen vaativana tilanteena voidaan pitää esimerkiksi avun antamista tilanteessa, jossa apu voisi sisältää sotilaallisten voimakeinojen käyttöä silloin, kun avun toteuttamisen arvioitaisiin toimialueen olosuhteet huomioon ottaen sisältävän merkittäviä riskejä.

Kabulin lentokentän sotilasaluetta voidaan pitää kohtuullisen turvallisena alueena. Alueella toimii useiden maiden joukkoja, jopa tuhansia sotilaita. Mahdollisuus tahallisiin tai tahattomiin tilanteen eskaloitumisiin on kuitenkin olemassa. Operaatioon liittyvät riskit kasvavat sotilasalueelle johtavilla porteilla ja ohjattaessa evakuoitavia lentokentän välittömässä läheisyydessä. Alueella olevat kansainväliset joukot ovat joutuneet käyttämään aseitaan muutamassa tapauksessa. Voimankäyttöä vaativia tilanteita ei voida täysin poissulkea. Nykyisen tilanneymmärryksen mukaan Taliban ei kuitenkaan suoranaisesti uhkaa kentän alueella toimivia joukkoja.

Tilannekuvan ja joukon tehtävän perusteella tehdyn kokonaisarvion pohjalta ja ottaen huomioon perustuslakivaliokunnan lausunnon valtioneuvosto arvioi, että avunannossa on kyse kansainvälisen apulain 3 §:ssä tarkoitetusta erityisen vaativasta tilanteesta, jolloin valtioneuvoston olisi ennen päätöksentekoa kuultava eduskuntaa antamalla sille asiasta selonteko.

Arvoisa puhemies! Lähettämällä suojausjoukko tukemaan Suomen evakuointia tuettaisiin Suomen operaation turvallista ja nopeaa toimeenpanoa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja nyt siirrytään debattiin. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää puheenvuoroja debatissa, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. Samalla totean, että pidän tiukasti huolen siitä, että keskitytään keskustelemaan nyt käsillä olevasta asiasta, ei muista asioista.

Aloitetaan debatti. — Edustaja Niikko, olkaa hyvä.

12.10 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi lähettää ensimmäistä kertaa itse omalla päätöksellään muiden pyytämättä aseistautuneen sotilasjoukon maan rajojen ulkopuolelle. Tämä toteutetaan soveltamalla lakia kansainvälisen sotilaallisen avun antamisesta. Paikalle lähetettävien sotilaiden tarkoituksena on toimia lentokentällä virkamiesten apuna, auttaa konsuliapua pyytäneiden suomalaisten evakuoinnissa, kuten ministerikin mainitsi. Heidän työnsä mahdollistaa Suomelle oman aikaikkunan, jolloin listalla olevat ihmiset pyritään saamaan kentälle portista sisään. Aikaa operaatioon on hyvin vähän, sillä Yhdysvallat on ilmoittanut, että länsimaiden on poistuttava kentältä 27.8. mennessä.

Arvoisa puhemies! Suomi joutui päättämään omien sotilaiden lähettämisestä alueelle, koska EU osoittautui jälleen toimintakyvyttömäksi. EU:n taisteluosastot ovat sen kriisinhallinnan nopean toiminnan joukkoja. [Puhemies: Aika!] Ne on perustettu vuonna 2007, mutta tässäkään tilanteessa, jollaisiin ne on luotu, ne eivät toimi. Arvoisa ministeri, kysynkin siitä, josta tässä varmasti myöhemmin käydään keskustelua: miksi näitä varten perustetut toiminnot eivät pelaa tosipaikan tullen?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tuomioja, olkaa hyvä.

12.12 **Erkki Tuomioja sd** (vastauspuheenvuoro): [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna] — Puhemies: Mikrofoni!

Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraatit pitävät tätä operaatiota tarpeellisena ja kiireellisenä. Tilanne on koko ajan hyvin hauras ja riskialtis, ja siksi valiokunnassa eilen olisimme olleet valmiita myöskin näkemään, että kiireellisenkin menettelyn kriteerit olisivat olemassa. Ja se olisi silloin tarkoittanut sitä, että joukot olisivat jo perillä siellä. Nyt sen vuoksi en näe, että tässäkään tilanteessa on mahdollista enempää pitkittää tätä käsittelyä ja keskustelua.

Afganistanin tilanne on se, mihin nyt ollaan päädytty. Se tietysti vaatii erittäin paljon keskustelua, pohdintaa ja harkintaa, ja siihen tulee koko eduskunnan puitteissa vielä syksyn kuluessa perusteellisesti palata. Mutta nyt on tärkeätä saada tämä humanitäärinen operaatio heti käyntiin. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Pelkonen, olkaa hyvä.

12.13 **Jaana Pelkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Tuomioja käytti hyvän puheenvuoron. Kaikki tiedämme, että Afganistanin tilanne on kriittinen ja ennakoimaton. Ja kuten ministeri Haavisto hyvin jo kertoi, Suomen evakuointioperaatio tulisi saattaa päätökseen mahdollisimman nopeasti. Suojausoperaatio on saatava käyntiin niin pian kuin mahdollista. Kello tikittää, aikaa ei ole hukattavaksi yhtään. Nyt on kiire.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kulmuni, olkaa hyvä.

12.14 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä on hyvin poikkeuksellinen päätös, mihin on jouduttu eduskunnan käsittelyssä. Ja toki tuo hyvin nopeasti muuttunut tilanne on kuitenkin tullut yllätyksenä läntiselle maailmalle, vaikka ilmeisesti tiedustelutietoa on ollut saatavilla.

Kuten ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja totesi, niin ilmeisesti on vain viikon aikaikkuna toimia, ja jotta saamme Suomen kansalaiset sieltä pois, Suomen valtiota avustaneet henkilöt pois, niin tällainen joukko-osasto sinne on syytä lähettää. Mutta hyvin poikkeuksellistahan tämä on, ja tietenkin on ihan toivottavaa, että ei tämänkaltaisiin operaatioihin tarvitsisi joutua. Meidän lainsäädännöstämme on tässä käsittelyn aikana myös paljastunut ehkä tarkennettavia kohtia. Osa maista on pystynyt reagoimaan nopeammin. Tietenkin on hyväkin, ettei suomalaisia sotilaita voi kevein perustein minnekään lähettää, mutta jotta saamme Suomen kansalaiset tuolta kriisin keskeltä nyt pois, niin tämä on tietenkin syytä eteenpäin laittaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

12.15 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Evakuointioperaatio ja suojausjoukko ovat sekä tarpeellisia että kiireellisiä. Afganistanissa apua odottaa moni Suomea työkseen palvellut Suomen kansalainen, lisäksi ihmisoikeuspuolustajia ja naisten oikeuksien puolustajia, moni, jonka perheenjäsen on Suomessa. Olen hämmästynyt, ettei

evakuointeja mahdollistava lainsäädäntömme, esimerkiksi kriisinhallinta- tai ulkomaalaislaki, salli joustavampaa menettelyä, joka kykenisi reagoimaan nopeasti tämäntyyppisessä hätätilanteessa, jossa päivät ja tunnitkin saattavat ratkaista ihmishenkiä. Sen vuoksi toivonkin, että tämän akuutin tilanteen jälkeen voidaan tarkastella tätä lainsäädäntöä, miten tällainen suojausoperaatio saadaan nopeasti liikkeelle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mustajärvi, olkaa hyvä.

12.16 **Markus Mustajärvi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selonteossa arvioidaan, että vetäytymisoperaatiossa on myös riskejä. Tällä hetkellä USA ja muut maat hallitsevat Kabulin lentokenttää ja sen läheisiä maa-alueita ja saavat jopa tukea Talibanilta henkilökuljetuksiin. Mutta jos tilanne kiristyy, mihin uhka on olemassa, lentoliikenne voi loppua kokonaan, koska talibanit saivat haltuunsa muun muassa nykyaikaisia ohjuksia ja valtavan määrän muuta kalustoa. Kuinka tätä riskiä on arvioitu?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Adlercreutz.

12.16 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Man har gjort här goda iakttagelser om vår lagstiftning och det uppenbara faktum att den till alla delar inte svarar mot den här situationen.

Eli lainsäädäntötyötäkin tästä eteenpäin varmaan on tällaisten tilanteiden sujuvoittamiseksi.

On ihan selvää, että meidänkin eduskuntaryhmämme tukee tätä operaatiota, tätä tavoitetta, ja on yhtä selvää, että tämän asian kanssa on kiire.

Iso kysymys on tietenkin sitten se, mitä tapahtuu Afganistanissa tämän jälkeen, mitä tapahtuu, kun USA lähtee lentokentältä pois. Vaipuuko Afganistan pimeyteen? Miten me pystymme siinä tilanteessa seuraamaan tilannetta, miten koko länsimainen yhteisö pystyy siinä tilanteessa tukemaan Afganistania ja heitä, jotka sen jälkeen varmasti ovat hyvinkin tukalassa tilanteessa? Tämä on ehkä toisen keskustelun paikka, mutta toivon, että Suomi pystyy EU:n kautta olemaan tässä työssä aktiivinen ja varmistamaan sen, että Afganistania ei tämän jälkeen unohdeta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah.

12.17 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit pitävät tärkeänä, että tämä evakuointioperaatio toteutetaan mahdollisimman nopeasti. Aivan kuten ministeri totesi, ei ole tietoa siitä, kuinka kauan Yhdysvaltain turvaamisoperaatio tuolla alueella, Kabulin kentällä, jatkuu.

Afganistanin tilanteella on paljon seuraamuksia, joita kansainvälinen yhteisö joutuu pohtimaan. EU:n ulkoministerit olivat epävirallisessa kokouksessaan listanneet muun muassa muuttoliikekatastrofia ja pakolaisten instrumentointia tulevina uhkina, ja tässä herääkin kysymys, minkä tähden Eurooppa-neuvostoa ei ole kutsuttu koolle, jotta näiltä vakavilta seuraamuksilta voitaisiin välttyä ja niihin voitaisiin varautua. Olisinkin kysynyt

pääministeriltä: voisiko Suomi olla tässä tilanteessa nyt sitten proaktiivinen tämän asian suhteen?

Aivan kuten täällä on tuotu esille, tässä herää myös kysymys, mihin tarvitaan EU:n nopean toiminnan joukkoja, [Puhemies huomauttaa ajasta] jos niitä ei tässä tilanteessa ole voitu käyttää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Turtiainen, olkaa hyvä.

12.19 **Ano Turtiainen vkk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Selontekoa lukiessa syntyy paljon kysymyksiä. Onko tämä operaatio oikeasti suunniteltu hädässä olevia suomalaisia varten? Vai ollaanko tässä kenties toteuttamassa tuhannelle afgaanille konsulikyyti Suomen Kelaan? Se on ainakin selvää, että tässä ollaan taas venyttämässä Suomen lakeja vihervasemmistolaisen ideologian edistämiseksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

12.19 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä olemme tilanteessa, jossa on aito akuutti hätä ja on kyse ihmishengistä, myöskin Suomen kansalaisten turvallisuudesta ja ihmishengistä. On itsestään selvää, että tämä evakuointioperaatio on kiireellinen ja välttämätön, tärkeä kaiken kaikkiaan, ja myöskin nämä suojajoukot ovat ilmeisen tarpeellisia. Laki kansainvälisen avun antamisesta mahdollistaisi myöskin kiireellisen, nopean menettelyn, millä tämä operaatio olisi voitu toteuttaa jo hyvinkin sutjakkaasti, välittömästi. Ulkoasiainvaliokunta on tässä yksimielinen. Minun kompetenssini ei ole arvioida sitä juridista tulkintaa, että tämä on kuitenkin katsottu sellaiseksi, että tässä ei tätä varsinaista kiireellisyyttä olisikaan riittävästi, ja joku saattaa kyllä nyt ihmetellä sitä, että me nyt hurjalla kiireellä toimimme parhaillamme tavanomaisen kiireettömän päätöksentekomenettelyn mukaisesti. Esittäisin tästä vähän myöskin kysymystä, olemmeko todellakin tällaisen juridisen tulkinnan vankeja siinä suhteessa, että me emme pysty tässä tilanteessa toimimaan nopeasti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Packalén, olkaa hyvä.

12.21 **Tom Packalén ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En halua pitkittää tätä keskustelua enempää, täällä on pidetty paljon hyviä puheenvuoroja, mutta halusin nostaa esiin huoleni lähetystön turvallisuudesta vastanneiden henkilöiden turvallisuudesta. Me olemme jättämässä nyt sinne oman onnensa nojaan suuren joukon ihmisiä, jotka ovat riskeeranneet oman henkensä lähetystön turvallisuuden puolesta, ja mielestäni tämä on aika vaarallinen esimerkki tulevaisuudessa, kun me mietitään jotain kriisialueella olevaa lähetystöä, missä ihmiset huolehtivat Suomen lähetystön turvallisuudesta, että sitten kun se kriisi pahenee siellä, jäävätkö he sinne, jätämmekö me heidät oman onnensa nojaan. Eli tämä on semmoinen esimerkki, että me voidaan joutua maksamaan kallis hinta siitä jonain päivänä jossain lähetystössä tai jossain kriisipesäkkeessä. Toivon, että tälle saataisiin jotain tehtyä. Ymmärrän, että se tilanne on hankala ja näin, mutta toivon, että tähän saadaan ratkaisu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Virolainen, olkaa hyvä.

12.22 **Anne-Mari Virolainen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tilanne Afganistanissa elää, ja valitettavasti se on varsin ennakoimaton. Taleban näyttäytyy tällä hetkellä rauhallisena siellä kentän alueella, mutta jo kansainvälisestä mediasta olemme nähneet aika paljon uutiskuvia, että se ei ole varsinainen tilannekuva. Me tiedämme, että Talebanin varjohallinto on toiminut 15 vuoden ajan tehden vaikuttamistyötä, tiedustelua ja maalittamista, ja se on yksi syy, minkä takia Kabulin valtauskin onnistui näin nopeasti.

Yksi olennainen asia on muistuttaa siitä, että myös Isis-vangit on vapautettu.

Eli kyseessä on todella äärimmäisen kriittinen tilanne, ja suojausoperaatio on täysin perusteltu, jotta suomalaiset, Suomessa pysyvästi asuvat ja Suomea paikalla auttaneet ihmiset saadaan turvaan. On varsin perusteltua, että Puolustusvoimien henkilökunta, joka vapaaehtoisesti sinne lähtee, saa mandaatin toimia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vanhanen, olkaa hyvä.

12.23 **Matti Vanhanen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ulkoministeri Haavisto esitti karun kuvan siitä, mikä tilanne on. Ulkoasiainvaliokunta on puheenjohtaja Niikon johdolla kolmen päivän aikana seurannut evakuoinnin edistymistä, kuullut niistä vaikeuksista, joita on, ja valiokunnassa on hyvin selkeä yksimielisyys suojeluosaston tarpeesta. Päätös tästä on tehtävä nopeasti. Ulkoasiainvaliokunta joutuu kokoontumaan vielä tämän istunnon jälkeen tekemään mietinnön, ja sen jälkeen on vielä toinen istunto. Tässä minuutteja kuluu, meistä itsestämme on kiinni, kauanko tähän aikaa käytetään. Sanon tämän, vaikka tarvetta keskustella laajemmin poliittisesti tilanteesta Afganistanissa on — keitä pitäisi auttaa ensi sijassa, mikä tulevaisuus on — mutta sille tarvitaan keskustelu sitten myöhemmin. Nyt on tehtävä päätös suojeluosastosta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Holopainen, Hanna, olkaa hyvä.

12.24 **Hanna Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme varmasti kaikki hyvin tietoisia siitä kaoottisesta ja epävakaasta tilanteesta, joka Afganistanissa on. Huoli ihmisten turvallisuudesta on suuri. Hätä, pelko ja pakokauhu ovat välittyneet vahvasti myös tänne Suomeen saakka. Meidän täytyy auttaa ihmiset turvaan. Puolustusvoimien joukon lähettäminen paikalle auttamaan tämän evakuoinnin turvallisessa toteuttamisessa on selvästi välttämätöntä, kuten täällä on tullut esiin. Aikaikkuna tämän toteuttamiseksi on rajallinen, ja siksi omalta osaltani totean: täysi tuki ja luotto tälle operaatiolle ja Puolustusvoimien joukko-osastolle, joka sinne lähetetään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sitten ulkoministeri Haavisto, 3 minuuttia paikalta.

12.25 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Arvoisa puhemies! Tässä on tullut joitakin kysymyksiä, ja huomaan, että eduskunnan kuva on hyvin samanlainen tästä kiireellisyydestä ja myöskin erittäin vaikeasta tilanteesta kentällä tällä hetkellä. Nyt otan vielä tämän laki-

asian, kun täällä on pohdittu, olisiko kiireellisyyttä voitu tässä käyttää. Todella tässä on konsultoitu myös oikeuskansleria, ja täytyy sanoa, että tämän lain kansallisen avun antamisesta ja vastaanottamisesta pykälät ja niiden perustelut eivät ole kirjoitettuja aivan tarkalleen tällaiseen tilanteeseen, ja sen takia katsottiin, että tässä täytyy tätä selontekomenettelyä käyttää. Tästä varmaan tulee jatkokeskustelua, olisiko syytä näitä sitten täsmentää.

Selvitettiin myöskin Puolustusvoimista annetun lain mahdollisuuksia antaa virka-apua Suomen viranomaisille — se ei tässä tule kysymykseen — ja myöskin sotilaallisen kriisinhallintalain soveltamista. Sieltäkään ei löytynyt tällaiseen tilanteeseen turvaa. Itse asiassa myöskin laki avun antamisesta ja vastaanottamisesta edellyttäisi kansainvälisen komponentin, että ei vain suomalaisten avuksi toimittaisi. Ja tässä nyt tulee se kansainvälinen komponentti sitä kautta, että olemme myöskin sitoutuneet tukemaan joitakin EU:n palveluksessa olleita ja kriisinhallintaoperaation palveluksessa olleita, mutta ehkä huomiona juuri se, että juuri tällaista tilannetta varten ei selvästikään lainsäädäntöä ole tarkalleen kirjoitettu.

Edustaja Mustajärvi otti näitä uhkakuvia vielä enemmän esille. Voisiko tämä lentoliikenne keskeytyä kokonaan joidenkin toimien tai turvallisuuspoikkeamien vuoksi Kabulissa? Varmasti voisi. Näitä uhkakuvia voi maalata, mutta siellä suomalaiset eivät todellakaan ole yksin, vaan siellä on useiden maiden sotilasosastoja, ja lentokenttä on USA:n hallussa tällä hetkellä, ja he sitä toimintaa siellä koordinoivat. Sillä tavalla täytyy luottaa, että tämä sotilaallinen turvallisuus alueella säilyy. Mutta kyse on todellakin joistakin päivistä, joiden aikana tämä operaatio pitää saada onnistumaan.

Tästä, mitä tapahtuu tulevaisuudessa Afganistanissa, ja näistä tulevaisuuden askelmerkeistä: meidän kehitysyhteistyömme tulevaisuudesta ja muusta käydään mielellään eduskunnan kanssa tarkempaa debattia sitten, kun se aika tulee, mutta nyt ei ehkä siihen niin paljon ole aikaa kiinnittää huomiota.

On myöskin huomattava, että — kun olemme käyneet Puolustusvoimien ja puolustusministeriön kanssa keskustelua — kun tämä eduskunnan järjestys nyt saatiin näin nopeasti, niin tämä käsittely ei varsinaisesti viivästytä tätä operaation liikkeelle lähtöä. Kaikki valmistelut ovat käynnissä, ja operaatio lähtee liikkeelle heti, kun presidentin päätös tulee eduskunnan käsittelyn valmistuttua ja valtioneuvoston käsiteltyä sen jälkeen asiaa.

Tässä edustaja Virolainen — otan sen vielä — mainitsi myöskin muita uhkakuvia Afganistanissa, esimerkiksi Isisin sotilaiden ja taistelijoiden vapauttamisen vankilasta. Hehän ovat ikään kuin Talebanin vihollisia, mutta mahdollisuuksia tämmöisiin erilaisiin kaoottisiin skenaarioihin on erittäin paljon Afganistanissa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Pääministerin kommentti, paikalta.

12.28 **Pääministeri Sanna Marin:** Arvoisa puhemies! Tähän edustaja Essayahin kysymykseen: Tietenkin Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja vastaa siitä, milloin Eurooppaneuvosto kokoontuu. Ilman muuta olen valmis aivan milloin tahansa tuohon kokoukseen osallistumaan, mikäli se kutsutaan koolle. Vielä ei ole meillä tietoa siitä, että Eurooppaneuvosto olisi pyydetty tai suunniteltu kasaan, mutta mikäli tällainen kutsu tulee, niin ilman muuta menemme.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Jatketaan vielä debattia. Täällä on varattuja puheenvuoroja, mennään niitten mukaan eteenpäin. — Puheenjohtaja, edustaja Niikko, olkaa hyvä.

12.29 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä haluan vielä sen tuoda esille, että, niin kuin edustaja Vanhanen mainitsi, me tehtiin tämä päätös yksimielisesti valiokunnassa, ja meidän toivomuksemme on, että me päästäisiin tässä tämän päivän aikana ripeästi eteenpäin. Ymmärrän, että kaikki haluavat käyttää puheenvuoron täällä tästä, mikä on eduskunnan arvovaltaan kuuluva tärkeä asia, joka täytyy tehdäkin ja toteuttaa. Sitten kun mietintö tulee valmiiksi, niin meillä on tässä illalla myös mahdollisuus käydä sitä keskustelua uudelleen, kun saatte meidän vastauksen. Tässä voi valita vähän, kummassa vaiheessa sen puheenvuoron pitää, että me päästäisiin eteenpäin tässä.

Mutta täytyy se todeta myös, että on aika, totta kai, myöhemmin käydä keskustelua siitä, miten tässä pääsi käymään näin. Me ollaan kuitenkin käytetty tähän 20 vuotta hyvin paljon veronmaksajien varoja ja resursseja ja menetetty muutama sotilaskin siellä operaatiossa, joten olkaa huoleti, tämä käydään kyllä huolella läpi valiokunnan ja eduskunnan toimesta, kun sen aika tulee.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mykkänen, olkaa hyvä.

12.30 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä käytettiin myös puheenvuoroja, joissa yritettiin leimata tämä operaatio tuhannen afgaanin tuomiseksi Suomeen tukien ääreen, ja minusta tällaisen levittäminen edustaa tahallista harhaanjohtamista ja piittaamattomuutta suomalaisten ja meitä auttaneiden hengestä ja terveydestä. Toivottavasti viesti täältä on yhteinen ja selvä.

Viranomaiset ovat arvioineet, että sovittujen evakuointien ja diplomaattiemme työn turvaamiseksi on tarpeen lähettää suojajoukko Puolustusvoimien asettamana Kabulin lentokentälle. Kokoomus tukee, tietenkin, tätä — kaikki tuki viranomaistemme ja sotilaidemme työlle suomalaisten ja meitä auttaneiden hengen pelastamiseksi.

Hyvä kysymys on se, olisiko joukon pitänyt lähteä jo eilen, ja tähän liittyen, tulevaisuutta katsoen, toivottavasti varmistamme, että Suomi ei ole jähmeyden takia hidas pelastamaan suomalaisia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen, olkaa hyvä.

12.31 **Jari Ronkainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni on erittäin tärkeää, että eduskunta käsittelee asian ennen kuin joukkoja lähetetään tämänkaltaisiin operaatioihin. Ymmärrän, että kun kyse on suomalaisista, niin konsuliapu ja jopa sotilaallinen suojaus ovat perusteltuja kansalaisten saamiseksi takaisin kotimaahan. Samoin ymmärrän avunannon niille, jotka ovat Suomelle työskennelleitä ja ovat välittömässä vaarassa.

Sitten kuitenkin siellä puhutaan näistä Suomessa pysyvästi asuvista ulkomaalaisista eli oleskeluluvan saaneista henkilöistä. Vähän mietityttää, että he ovat kuitenkin ilmeisesti vapaaehtoisesti menneet sinne omaan lähtömaahansa käymään. Mikä on meidän velvollisuu-

temme olla tässä avunantajana, ja mikä osuus se on tästä kokonaismäärästä? Paljonko siellä on Suomen kansalaisia, ja paljonko on näitä Suomessa pysyvästi asuvia? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Jos minä nyt totean vielä — vaikka tämä onkin tärkeä asia, minkä edustaja Ronkainen nosti esille — että nyt keskustellaan sotilaitten lähettämisestä Kabulin lentokentälle, ei muusta asiasta. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kyllähän tuosta täytyy voida saada kysyä! Herranjestas!] — Edustaja Könttä, olkaa hyvä.

12.32 **Joonas Könttä kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Minusta on tärkeää, että Puolustusvoimat huolehtii näiden sotilaiden asiallisesta aseistuksesta ja suojavälineistä, ja niin kuin on todettu, tällä on ääretön kiire. Taleban on aloittanut jo kostotoimenpiteet, ja joidenkin lähteiden mukaan kierretään ovelta ovelle koko maassa etsimässä näitä henkilöitä, jotka ovat auttaneet länsimaisia valtioita, kuten muun muassa Suomea. Minun mielestäni olisi tärkeää, että me mahdollisimman laajasti autamme tämänkaltaisia henkilöitä, jotka ovat meitä siellä Suomen tehtävissä avustaneet. Ja toivoisin, että tässä on myös jouston varaa, koska se ikävä tosiasia on, että kaikkia ei voida auttaa ja sinne jää myös ihmisiä, jotka olisivat meiltä apua tarvinneet.

Toivon ripeyttä ja kiitän ulkoministeriötä ja Puolustusvoimia siitä, että tämä on saatu eduskunnan käsittelyyn näin nopeasti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, Juha, olkaa hyvä.

12.33 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Entisenä rauhanturvaajana minulta löytyy hyvin ymmärrystä sille, että kriisinhallintajoukoissa tai lähetystössä suoraan työskennelleille henkilöille sekä heidän ydinperheilleen, puolisolle ja lapsille, annetaan apua ja heidät evakuoidaan alueelta, mutta heille ei saa antaa mitään lupauksia muusta perheenyhdistämisestä. Suomesta turvapaikan saaneille ja Afganistanissa mahdollisesti oleskeleville tai lomaileville henkilöille ei tällainen avunanto kuulu tässä tilanteessa.

Tilanne siellä on herkkä. Suuri riski on joku väärinymmärrys jostain pikku asiasta, jolloin tilanne saattaa riistäytyä käsistä. [Puhemies: Kiitoksia!] Siellä on vaarallinen tilanne, ja siksi pieni toteamus vielä, että näihin tehtäviin käytetään vain sellaisia Puolustusvoimien henkilöitä, jotka ovat sitoutuneet Puolustusvoimien kansainväliseen toimintaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

12.34 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Niin kuin edellä on tullut esille, kokoomus tukee tätä hanketta, ja tämä on kiireellinen ja tarpeellinen, siitä ei varmasti ole epäselvyyttä.

Ministeri Haavisto, kun te otitte esille, että Yhdysvallat saa oman operaation päätökseen, niin onko teillä tieto siitä, että Yhdysvallat silloin poistuu ja jättää muut kumppanivaltiot jatkamaan tätä evakuointia yksin? Tämä on tietysti aika merkittävä tieto.

Tämä päätöksenteko omasta mielestäni hivenen kyllä venyttää tuota viime vaalikaudella hyväksyttyä lakia kansainvälisen avun antamisesta ja pyytämisestä, ja vähintäänkin tämän lainsäädännön 5 §:n päätöksenteon nopeutta on tämän jälkeen uudelleen harkittava.

Ja toivon, arvoisa puhemies, että ulkoasiainvaliokunta ja valtioneuvosto varmistavat näiden suomalaissotilaiden omasuojan riittäväksi ja toisena vakuutusturvan, jonka tulee kattaa myös näiden naisten ja miesten läheiset eli perhepiiri.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

12.36 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn täällä esitettyihin näkemyksiin tämän joukon lähettämisen tarpeellisuudesta ja ilmiselvästä kiireestä.

Edustajat Tuomioja, Kiljunen ja Vanhanen käyttivät tästä erinomaisia puheenvuoroja, ja itsekin toisin tässä esiin, että kyllä tämän jälkeen on paikallaan tarkastella sitä, huomioiko meidän päätöksentekoa ohjaava lainsäädäntö tämäntyyppisiä kiireellisiä tilanteita riittävästi ja miten sitä mahdollisesti tulisi kehittää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

12.36 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös vasemmistoliitto kannattaa selonteossa esitettyjä toimia. Kun sotilaita lähetetään maan rajojen ulkopuolelle, kyse on aina vakavasta asiasta. Sen takia on hyvä, että operaatio on selonteossa rajattu sekä tehtävänkuvaltaan, johdoltaan, alueellisesti että ajallisesti.

Lisäksi me halutaan kuitenkin painottaa, että nyt tässä operaatiossa tehtyjä valintoja ei tule pitää ennakkotapauksena vaan reagointina erityiseen tilanteeseen erityisin toimin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja al-Taee.

12.37 **Hussein al-Taee sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tunnen joitain ihmisiä, jotka suojelevat suomalaisia lähetystöjä eri kolkissa maailmaa tällä hetkellä, ja he ja heidän omaisensa kyllä katsovat sitä vastinetta, mitä Suomi tekee nyt pelastaakseen heitä, jotka Suomen ja suomalaisten intressejä suojelivat Afganistanissa. Minusta olisi todella olennaista nyt tässä vaiheessa katsoa, miten me voisimme auttaa kaikkia heitä, jotka auttavat suomalaisia tuolla maailmalla, ja tällä suojeluosaston lähettämisellä me varmistamme sen, että jokainen, joka kokee palvelevansa Suomen lippua ja kantaa sitä hihamerkissään, saa apua myös maailmalla. Sen vuoksi pyytäisin, että kiireellisesti lähetettäisiin tämä suojeluosasto Afganistaniin ja hoidettaisiin ne, jotka meitä ovat palvelleet, pois.

Toinen hetki tulee sitten puhua perheenyhdistämisestä ja Afganistanin tilanteesta, silloinkin puhutaan siitä, mutta minä en usko, että tämä on nyt se hetki sille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

12.38 **Veijo Niemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin kysynyt ministeriltä lähinnä työsuojelun puolelta: Onko siitä nyt riittävästi huolehdittu? Mainitaan, että henkilökohtainen aseistus on kunnossa ja suojavälineet ovat kunnossa. Entäpä ruokahuolto ja terveydenhuolto näiden suojajoukkojen osalta, ja ovatko vakuutusturva ja myös palkkaus todellakin oikealla tasolla näin vaaralliseen tehtävään lähdettäessä? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Valtonen, olkaa hyvä.

12.39 **Elina Valtonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, olin vetänyt puheenvuoropyyntöni pois, jotta asia saadaan mahdollisimman nopeasti käsiteltyä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Myönnän vielä yhden puheenvuoron, ja sitten ministerille vastaukset, ja sen jälkeen mennään puhujalistaan. — Edustaja Hassi, olkaa hyvä.

12.39 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen toimintalinja on perusteltu, ja tosiaan on kiire. Afganistanissa on hätä. Nyt mielestäni on tärkeää, että me ojennamme auttavan kätemme paitsi suomalaisille myöskin niille, jotka ovat auttaneet meitä, ja tuntuu todella keinotekoiselta, jos kriteeri on se, onko ollut Suomen palkkalistoilla vai jonkun alihankkijan palkkalistoilla. Erityisesti kun on kyse ihmisistä, jotka ovat turvanneet suomalaisten toimijoiden, lähetystövirkailijoiden ja muiden turvallisuutta, toivoisin, että katsotaan pykälien tarkoitusta eikä välttämättä pykälien kirjaimista etsittäisi näitä rajauksia vaan autettaisiin niitä ihmisiä, jotka ovat auttaneet meitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Haavisto, olkaa hyvä.

12.40 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Kiitoksia, puhemies! Ehkä ensin vähän valotan vielä tätä autettavien listaa. Eli todellakin ne, jotka ovat olleet Suomen lähetystössä palkkalistoilla tai EU:ssa tai kriisinhallintaoperaatioissa meitä auttamassa, perheineen kuuluvat tähän 170:een. Tämän lisäksi, kuten mainitsin, on noin 60 Suomen kansalaista tai pysyvän oleskeluluvan haltijaa maassa. Tämä joukko siis tällä hetkellä on noin 230. Nyt se joukko, josta täällä on mainittu esimerkiksi alihankinnan suhteen, on noin 300 hengen lisäjoukko, joka tulisi siitä. Sen lisäksi meillä on Suomen kehitysyhteistyöhankkeissa toimineita henkilöitä, meillä on naisjournalisteja, joita Suomi on kouluttanut, ja meillä on ihmisoikeuksien puolustajia, joita olemme tässä vuosien aikana tukeneet. Tämä joukko yhteensä on varmasti siellä vähintään lähempänä tuhatta kuin viittäsataa. Kun katsomme nyt tätä logistista haastetta, joka on jo tässä ensimmäisessä operaatiossa, mikä meillä nyt siellä on, niin ehkä ymmärrätte, että emme voi sitä aivan heti kaksinkertaistaa, mutta totta kai eduskuntaa ja eduskunnan kantoja tämänkin osalta tässä kuullaan.

Edustaja Kontula puhui juuri näistä operaation tarkoista rajauksista. Näin todella on, että alueena on vain tämä Kabulin lentokenttä ja sen välitön lähiympäristö. Emme siis mene kaupungille, Kabuliin, missään tapauksessa, vaan pyrimme turvaamaan lentokentällä ja sen ympäristössä suomalaisten evakuointeja ja suomalaisten diplomaattien toimintaa. Aika on maksimissaan yksi kuukausi.

Nyt tähän kysymykseen, joka oli edustaja Heinosella myös, miten amerikkalaiset tulevat toimimaan. Totta kai käymme heidän kanssaan koko ajan keskustelua. Meillä on se käsitys, että he ovat pyytäneet muita maita toimittamaan omat evakuointinsa 27.8. mennessä ja tämän 27. päivän jälkeen he suorittavat oman evakuointinsa kentältä kuun loppuun, ja silloin elokuun lopussa näillä näkymin he ovat sieltä poistuneet. Tässä aikaikkunassa nyt toimimme.

Todella tehtäväkuvaus on hyvin tarkka tällä joukolla. Se on suojausjoukko, ja heillä ei muita sotilaallisia toimia ole kuin oma suoja ja tietenkin näiden suomalaisten diplomaattien mahdollinen suojaaminen tässä tilanteessa. Heidän aseistuksensa on siltä varalta varattu. Kun täällä muun muassa edustaja Niemi kysyi, ovatko ruokahuolto, terveysasiat ja

muut kunnossa, niin kyllä, hyvin omavaraisesti toimitaan ja totta kai sitten muun muassa pohjoismaisessa yhteistyössä. Norjalaisilla on paikalla kenttäsairaala, ja meillä on norjalaisiin erittäin hyvä työsuhde ollut jo tähän mennessä.

Uskon, että vakuutuskysymykset ja muut ovat kunnossa. Tämä joukko, edelleen korostan sitä, on vapaaehtoisesti tähän tehtävään lähteneitä henkilöitä, jotka kuuluvat Puolustusvoimien henkilökuntaan. Eli emme tietenkään käytä varusmiehiä tällaisessa, näin vaativassa tilanteessa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja nyt mennään puhujalistaan. Pyydän vielä ottamaan huomioon edustaja Niikon puheenvuoron liittyen tähän aikataulutukseen, että tässä on jokainen tunti tärkeä tämän asian käsittelyn osalta, ja sen takia toivon kiteytyneitä puheenvuoroja tämän asian ympärillä. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

12.43 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Suomi on lähettämässä aseistettuja sotilaitaan mottiin, jota piirittävät vihamieliset ja toimintatavaltaan vaikeasti ennustettavat joukot. Talebanien kurinalaisuus sekavassa tilanteessa on arvoitus. Heidän lupauksiinsa pitää suhtautua suurella varauksella. Suojeluoperaatio ei ole turvallisuuden kannalta riskitön. Paikalle lähetetään ammattisotilaita, joilla on tehtävään paras mahdollinen koulutus ja kokemus sekä tarvittava henkilökohtainen aseistus ja suojavarustus. Operaatio on Suomen kansallisessa johdossa, emme toimi EU:n, Naton tai YK:n alaisuudessa. Ilmasilta on olemassa, ja myös muita länsimaita on paikalla evakuoimassa. Ulkopoliittinen riski Suomelle itse operaatiosta lienee pieni.

Tilanne on vakava ja poikkeuksellinen. Suomen on toimittava päättäväisesti ja nopeasti omien kansalaistensa turvallisuuden puolesta. Tilanteen selvittyä on pohdittava, voidaanko reagointinopeuttamme jatkossa entisestään parantaa. Sotilaitten valmiutta en epäile, mutta poliittisen päätöksenteon eri vaiheet kuluttavat kallisarvoista aikaa. Aika voi olla ihmishenkien kannalta ratkaiseva muuttuja.

Arvoisa puhemies! Suomen on myös autettava niitä afganistanilaisia, jotka ovat olleet suoraan kanssamme yhteistyössä. Mahdollisuuksien mukaan on myös autettava heitä, jotka ovat olleet apunamme sopimuskumppaniemme välityksellä. Asiaan vaikuttaa myös se, mitä on etukäteen sovittu eri osapuolien välillä.

Naiset ovat Afganistanin vainotuin ryhmä. Suurimmassa hädässä eivät yleensä ole he, jotka huutavat äänekkäimmin ja jotka pystyvät kiilaamaan itsensä kärkeen.

Apua pitää pakolaiskysymyksessä pyrkiä antamaan lähinnä suoraan kohteeseen tai sen lähialueelle. Afganistanista otettavia pakolaisia on otettava ensisijaisesti kiintiöpakolaisjärjestelmämme kautta ja sen määrittelemissä rajoissa. EU:n on koordinoitava keskitetysti mahdollista laajempaa pakolaispainetta. Länsimaiden vastuu Afganistanista ja muista vastaavista maista ei voi olla rajaton, myös arabimaiden on nostettava profiiliaan. Jatkossa on tarkkaan mietittävä, miten demokratiaa, oikeusvaltioperiaatetta ja ihmisoikeuksia pyritään viemään korruptoituneisiin maihin. Maita, joiden oma johto ei sitoudu oman kansansa auttamiseen, on vaikea auttaa. Afganistanin hallinnon romahtaminen kertoo korruption mädättävästä vaikutuksesta.

Arvoisa puhemies! Tuen — ja kokoomus tukee — operaatiota. Puolustamme kansallisia intressejämme niiden syvimmässä merkityksessä turvatessamme suomalaisten turvallisuutta ja henkeä. Luotan Puolustusvoimiemme osaamiseen vaativassa tehtävässä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Turtiainen, olkaa hyvä.

12.47 **Ano Turtiainen vkk:** Arvoisa puhemies! Se, että olemme kesken kesätauon ja erittäin nopealla aikataululla täällä nyt puhumassa Afganistanin kriisiin liittyvistä asioista, kertoo myös siitä, että Suomessa eduskunta pystyy toimimaan hyvinkin nopealla aikataululla, ja se on tietenkin hyvä asia. Toivottavasti kansalaiset kuitenkin nyt tämänkin asian yhteydessä huomaavat, kuinka vaarallinen hallitus meillä on.

Edessämme on jälleen kerran kansainvälisiä uhkia, ja mahdollisesti edessämme on sama, mitä tapahtui jo vuonna 2015. Kaikki tuo otetaan nyt vastaan pienpuolueista kasatulla hallituksella, ja kaksi kolmesta isoimman mandaatin saaneista puolueista seuraa tilannetta oppositiosta. Valta kuuluu kansalle, ja parhaiten se toteutuu, kun hallituspaikat jaetaan jokaisen eduskuntapuolueen kesken mandaatin mukaan. Toivottavasti nämä Afganistanin tilanteesta syntyneet skenaariot herättävät kansalaiset antamaan tukensa niille ajatuksille, mitä VKK tulee esittämään demokratian kehittämiseksi.

Arvoisa puhemies! Kun sodasta vetäydytään, luonnollisesti ensin tuodaan turvaan siviilit, sitten tuodaan kalusto ja viimeiseksi armeija. Nyt amerikkalaiset toimivat päinvastoin. Tässä ei ole mitään järkeä, ja siksi tämä koko Afganistan-asia haisee ja pahalle. Onko tarkoitus kääntää huomio muualle koronakriisistä vai Afganistanissa tapahtuvasta mahdollisesta rahanpesusta? [Ben Zyskowicz: Kyllä se varmaan on tarkoitus!] Onko tällä tarkoitus hivuttaa Agenda 2030 -väestönvaihtostrategiaa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Turtiainen, kehotan pysymään asiassa.

Missä on suomalaisten veronmaksajien miljardi, joka on lapettu Afganistaniin? Kysymyksiä on todella paljon mutta vastauksia aivan liian vähän.

Arvoisa puhemies! Jos siellä Afganistanissa on yksikin suomalainen kuolemanvaarassa, häntä pitää tietenkin auttaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

12.50 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Kristillisdemokraateilla ei ole edustajaa tuolla ulkoasiainvaliokunnassa, joten siinä mielessä puolustan nyt tätä puheenvuoroni paikkaa tässä istunnossa. Missään tapauksessa emme halua tätä olla pitkittämässä.

Kristillisdemokraatit tukevat tätä operaatiota, ja kuten debattipuheenvuorossa totesin, on tärkeää, että tämä evakuointioperaatio toteutetaan mahdollisimman pian, koska tilanne saattaa hyvin äkistikin muuttua.

Monissa kansainvälisissä arvioissa on tuotu esille, että Afganistanin hallinnon nopea luhistuminen on tullut yllätyksenä, ja siinä mielessä tietenkin kysymys herää, että tiedustelutietoa on ollut käytettävissä mutta onko sitä haluttu kuitenkaan uskoa ja ymmärtää, ja kuitenkin on ollut tiedossa, että joukkoja ollaan vetämässä pois Afganistanista. Onko niin, että kansainvälisessä yhteisössä ei ole ollut niin sanottua plan B:tä tai erilaisia skenaarioita, millä tavalla tuo tilanne saattaa kehittyä?

Arvoisa puhemies! Tämä tilanne on tuonut esille ainakin puutteita kansainvälisessä yhteistyössä, ja myöskin jälkiarvioita on käytävä siitä, millä tavalla kehitysyhteistyötä tule-

vaisuudessa tehdään maissa, joissa ei ole vakiintunutta kansalaisyhteiskuntaa, ja miten sitä pystyttäisiin juurruttamaan, jolloinka vastaavantyyppinen tilanne kuin mihin Afganistan on ajautunut ei toistuisi. Kansainvälisen yhteisön tulee käydä kriittistä keskustelua tämän jälkeen, kun nämä kiireelliset toimenpiteet on suoritettu.

Tuossa debattipuheenvuorossani peräänkuulutin jo sitä, miksi EU on ollut tässä tilanteessa kovin hiljainen. Suomi voisi olla omalta osaltaan luomassa painetta siihen, että Eurooppa-neuvosto pikaisesti kutsuttaisiin koolle, jotta vuoden 2015 pakolaiskriisin tapahtumat eivät toistuisi uudestaan. Ulkoministerien epävirallinen kokous nosti kyllä hyvin esille muuttoliikekatastrofin ja myöskin sen, että pakolaisia yhä enenevässä määrin maailmalla käytetään instrumenttina hybridivaikuttamisessa. Tähän tarvittaisiin kansainvälinen sopimus. Olisi ehdottoman tärkeää, että tämä asia nostettaisiin hyvin keskeisesti kiireellisesti ratkaistavien haasteitten listalle.

Suomenkin tulee arvioida omaa kehitysyhteistyötään. Vuosien ajalla Suomi on pyrkinyt nimenomaan naisten ja tyttöjen oikeuksien parantamiseen, ja varmasti jokainen euro, mikä siihen tarkoitukseen on käytetty, on ollut tarpeellinen ja näitten ihmisten elämäntilannetta parantava, vaikka tällä hetkellä tuntuukin, että pitkäaikainen vaikutus on valunut ainakin hetkellisesti hukkaan.

Tässä tulee myöskin arvioida sitä, millä tavalla EU tulevaisuudessa varautuu tämäntyyppisiin tilanteisiin, kun tässä tilanteessa esimerkiksi EU:n nopean toiminnan joukkoja ei ole pystytty ottamaan käyttöön. Taustalta on löytynyt näkemyksiä, että tilanne on epäselvä ja ei tiedetä, kenen alaisuudessa tai minkälaisessa tilanteessa tuolla Kabulin lentokentällä toimittaisiin, mutta eivätkö nämä nopean toiminnan joukot ole juuri sellaisia tilanteita varten, joissa tilanne on mahdollisimman epäselvä ja ennalta-arvaamaton? Siinä mielessä toivon, että myöskin tätä keskustelua, minkälaisissa tilanteissa ja miten näitä nopean toiminnan joukkoja voidaan tulevaisuudessa käyttää vai ovatko ne tarpeellisia tämän muotoisina, tämän akuutin tilanteen jälkeen EU-tasolla käytäisiin.

Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa tässä salissa on tullut esille myöskin kehittämiskohta omassa lainsäädännössä, elikkä kyseistä kansainvälisen sotilaallisen avun pykälää sovelletaan nyt ensimmäistä kertaa, mutta onko sen kiireellisyydessä lainsäädännön muutostarpeita, jotta pystytään varmistamaan, että ne ihmiset, joita tarvitsemme ja haluamme auttaa, saavat sen avun mahdollisimman nopeasti eikä se ole kiinni meidän päätöksentekojärjestelmästä?

Mutta nämä kaikki ovat sitten niitä kysymyksiä, joihin meidän tulee palata vastaisuudessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Könttä, olkaa hyvä.

12.55 **Joonas Könttä kesk:** Arvoisa puhemies! Tilanne Afganistanissa muuttuu hetki hetkeltä. Vuosikausien työn tulokset ovat haihtuneet lähes silmänräpäyksessä. Naisten ja tyttöjen asema, koulutus ja medianvapaus ovat kaikki nyt romahtamassa. Terrorismilla on kasvava mahdollisuus tukeutua Taliban-hallinnon suojiin. Hauraalla pohjalla ollut turvallisuustilanne on nyt entistä heikompi.

Perusteellisten jälkiselvitysten aika on kuitenkin myöhemmin. Nyt on toimittava akuutin tilanteen vaatimin keinoin. Talibanin haltuun ottama Afganistan on inhimillisen kriisin keskellä, jossa toivottomuus ja kuolemanpelko kasvavat. Kenelläkään ei ole varmuutta, kuinka kauan Yhdysvallat turvaa ja hallitsee Kabulin lentokenttää — arvioiden mukaan

ehkä päiviä. Kabulista niin kuin muualtakin Afganistanista on erittäin vaikeaa päästä lentokentän läheisyyteen ja sisälle lentokentälle. Afganistanista tulevien tietojen mukaan talibanit ovat aloittaneet kostotoimenpiteet ja alkaneet etsiä ovelta ovelle länsimaita auttaneita ihmisiä ympäri maan. Surullinen tosiasia on myös se, että kaikkia apua tarvitsevia ei todennäköisesti saada evakuoitua. Siksi on toimittava välittömästi.

Suomen ja suomalaisten on kannettava vastuu — kaveria ei jätetä, ei tehtävän aikana eikä sen loputtua. Suomalaisten ja meitä auttaneiden evakuointi on hoidettava mahdollisimman nopeasti ja turvallisesti. Evakuointiasiassakaan ei ole pöytiintarjoilua: Meidän on itse huolehdittava kansalaisemme ja meitä auttaneet turvaan Kabulista. Kukaan muu ei sitä puolestamme tee, ja sitä varten tämä suojausjoukko lähetetään. Jos ja kun suomalaisia ja meitä auttaneita onkin enemmän kuin nyt tiedetään, on heitä autettava. Tehtäväkuvan on oltava selkeä: autamme omiamme ja meitä auttaneita pääsemään turvaan.

Arvoisa puhemies! Suomalaiset sotilaat asettavat itsensä hengenvaaraan, sillä eteen tuleva tilanne ei ole vaaraton. On mahdollista, että myös sotilaallisia voimakeinoja joudutaan käyttämään. Selonteon mukaan lähetettävillä sotilailla on koulutuksen ja kriisinhallintakokemuksen kautta paras kansallinen suorituskyky, jota nyt tarvitaan. Puolustusvoimien on huolehdittava riittävästä aseistuksesta ja suojavarustuksesta ja huolehdittava mahdollisimman turvallisesta kotiinpaluusta. Hallituksen selonteko Puolustusvoimien joukon lähettämisestä Kabulin lentokentän alueelle on ulko- ja turvallisuuspoliittisesti merkittävä. Päätös on perusteltu ja tarpeellinen.

Lopuksi toivon tietenkin siunausta sotilaillemme ja suomalaisille ympäri Afganistanin — tuokaa kaikki ehjänä kotiin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Juvonen.

12.58 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Musta aurinko on Afganistanin yllä mutta myös meidän kaikkien yllä, joiden läheisiä tai omaisia tai kansalaisia on siellä kriisin keskellä.

Suomalaisia sotilaita on lähdössä Afganistanin Kabuliin, ja on mahdollista, että siellä joudutaan käyttämään myös sotilaallisia voimakeinoja. Mukana viedään aseita ja muita suojavarusteita.

Tässä selonteossa kerrotaan, että Afganistanissa ei ole tällä hetkellä toimivaa hallintoa, jolta joukkojen käytölle maassa voitaisiin saada lupa. Mainitaan myös, että aseiden ja ampumatarvikkeiden viemiseen operaation mahdolliselle tukeutumisalueelle tulee saada asianmukaiset luvat kyseisen maan hallinnolta. Millä tavalla, arvoisa ministeri, näette, että tämä nyt onnistuu, kun siellä eletään hyvinkin kriittisessä tilanteessa? Ulkoasianvaliokunnan varajäsenenä kannan suurta huolta vakuutusturvasta, ja kysyisinkin vielä: onko niin, että laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta kattaa varmasti näiden suomalaisten sotilaiden turvallisuuden ja jälkiturvan sitten, jos siellä jotakin tapahtuu?

Suomi antaa 3 miljoonaa euroa humanitääriseen apuun Afganistanin alueelle, mikä on hyvä asia. On kannatettavaa, että apua viedään sinne, missä sitä tarvitaan, ja että myös humanitäärinen apu annetaan siellä ihmisiä lähellä. Toivon myös, että seuranta tämän rahan päälle on tarkkaa, että aivan varmasti se raha menee sinne oikeaan kohteeseen niille ihmisille, jotka sitä todellisuudessa erittäin kovasti tarvitsevat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

13.00 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa herra puhemies! On tarpeellista, että tämä tuodaan myös tänne saliin käsittelyyn. Olemme tästä ulkoasiainvaliokunnassa paljon keskustelleet, ja tietysti, koska kyse on sotilaallisesta voimankäytöstä ja näin poikkeuksellisesta operaatiosta, silloin on täysin asiallista, että jokainen kansanedustaja pääsee myöskin osallistumaan siihen keskusteluun ja myöskin huolehtimaan siitä, että tälle operaatiolle on vankka parlamentaarinen tuki.

Me tiedämme, että nämä ihmiset, jotka sinne lähetetään, saattavat joutua siellä vaaraan. Vaikka tällä hetkellä lentokentän sisällä tilanne saattaa olla suht rauhallinen, myös Suomen on osaltaan toimittava. Täytyy muistaa, että kysehän on nyt suojeluoperaatiosta, mutta silti vastassa on myös vaikeita aikoja ajatellen sitä, että ei puhuta kuitenkaan sotatoimista mutta tilanne siellä pahenee päivä päivältä. Useat maat ovat jo lähettäneet kansallisia joukkojaan turvaamaan ja varmistamaan kansalaistensa ja muiden evakuoinnit, joten viimeistään nyt on se hetki, jolloin meidän on toimittava.

Täällä on erittäin hyviä puheenvuoroja käytetty myös siitä, mitä olisi toisaalta voitu tehdä toisin tai mitä EU voisi tehdä. Ja toivonkin, että eduskunta käy syksyllä myöskin keskustelua ja pohditaan laajemminkin, mitä Afganistanissa tapahtuu lähivuosina. Näyttää siltä, että se maa saattaa jopa joutua takaisin pimeälle keskiajalle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

13.02 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Hyvät ministerit! Niin kuin tässä keskustelussa on tullut hyvin esille, varsin laajasti täällä salissa tätä kiireellistä operaatiota tuetaan, niin kokoomuskin tukee, ja sitä pidetään laajasti myös tarpeellisena. Olemme lähettämässä suojausjoukon suojaamaan suomalaisia työntekijöitä Kabulin lentokentälle ja myös auttamaan evakuoitavia ihmisiä. Vastaavia joukkoja tuolla on jo ainakin Norjasta, Tanskasta ja Saksasta. Niin kuin tässä keskustelussa ministeri Haavisto on tuonut esille, Yhdysvallat on suorittamassa omaa operaatiotaan hyvin nopealla aikataululla, ja aikaikkuna on varmasti tässä katsannossa noin viikko, joka meillä on siellä aikaa toimia.

Päätös on historiallinen ja merkittävä. Se ei ole pieni eikä vähäinen asiana, mutta, arvoisa puhemies, ei tämä ole aivan pieni ja vähäpätöinen myöskään poliittisena päätöksenä eikä toisaalta myöskään päätöksentekoprosessina. Ulkopoliittisen instituutin johtaja, tutkija Charly Salonius-Pasternak totesi Helsingin Sanomissa tänään, että Suomen aikeet lähettää sotilaita Kabuliin on merkittävä asia strategisen kulttuurin näkökulmasta. Hän totesi: ”Suomessa on ollut tapana lähettää sotilaita johonkin tiettyyn, esimerkiksi EU:n, Naton tai YK:n operaatioon. Mutta nyt ei ole kyse mistään tällaisesta, vaan Suomen operaatiosta. Suomi menee sinne omiaan, vaikka on varmasti sopinut asioita.” Eli siinä mielessä ei tämä ole aivan pieni asia, ja on hyvä, että tästä käydään myös keskustelua.

Tehtävään käytettäviksi suunnitellut sotilaat ovat siis Puolustusvoimien palkattua henkilökuntaa. Varusmiehiä ei tähän tehtävään olla lähettämässä. Itse olen tuonut esille, että olisin toivonut, että kun tämä eduskuntakäsittely tänään päätettiin järjestää, olisi myös puolustusvaliokunta tämän käsitellyt. Mutta kun näin ei tehdä, toivon, että tämä omasuojakysymys tulee huolellisesti läpikäydyksi ulkoasiainvaliokunnassa. On tärkeää panostaa henkilöstön turvallisuuteen, omasuojaan ja toimintakykyyn. Tehtävä on vaativa, ja riskit ovat korkeat, kun Kabulin kentän tilannetta on seurannut. Pitää kysyä, joutuvatko suomalaiset sotilaat turvautumaan aseisiin, ampumaan, ja toisaalta, mitä mahdollisesti heitä kohtaan siellä tulee tapahtumaan.

Itse haluaisin vielä vakuutusturvaan lisätarkennusta: Onko niin, kuten tässä keskustelussa on tuotu esille, että nämä miehet ja naiset olisivat siellä kriisinhallintavakuutusturvan piirissä, vai kantahenkilökuntaan kuuluvan vakuutusturvan piirissä? Tässä voi olla iso ja merkittäväkin ero. Toisaalta pitää varmistaa, että jos on kyse normaalista kantahenkilökunnan vakuutusturvasta, se on riittävä ja se kattaa myös heidän lähiperheensä pahimman sattuessa.

Arvoisa puhemies! Kuten debatissa totesin, oman arvioni mukaan, niin kuin myös Ulkopoliittisen instituutin johtaja toi esille, tämä jollain tavalla kyllä venyttää tätä meidän 2017 voimaan tullutta lakia kansainvälisen avun antamisesta ja pyytämisestä koskevan päätöksenteon tulkintaa. Olisin kysynyt vielä ministeri Haavistolta: oliko ihan yksiselitteistä löytää tämä lainsäädäntö, vai onko niin, että meiltä aidosti puuttuu sellainen lainsäädäntö, mitä tämäntyyppisessä tilanteessa pitäisi käyttää? Olen hieman eri mieltä siitä, että tällaisessa tilanteessa ei pitäisi tarvita eduskunnan käsittelyä vaan päätös pitäisi pystyä tekemään nopeammin. Sen takia toivon, että tämän tilanteen lauettua tämän kansainvälisen avun antamisen ja pyytämisen lainsäädännön 5 §:ää arvioidaan uudelleen, ja sitä, että päätökset saataisiin syntymään nopeammin.

Arvoisa puhemies! Pidän myönteisenä myös sitä, että puolustusministeri Kaikkonen on kertonut, että puolustusministeriö tulee tutkimaan myös Afganistanin operaation opetukset Suomelle laajemminkin.

Tälle operaatiolle täysi tuki, ja toivotaan, että kaikki saadaan sieltä tämän tiiviin aikaikkunan sisällä Suomeen pelastettua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kulmuni, olkaa hyvä.

13.06 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa puhemies! Arvostan sitä, että eduskunta vaikuttaa kohtuullisen yksimieliseltä tästä asiasta. Vaikka se on aika yllättäen tullut meille käsittelyyn, nopealla aikataululla, niin vaikuttaa siltä, että ulkoasiainvaliokunta piakkoin pääsee sitten tekemään mietintöä tästä asiasta.

Niin kuin edellinen puhuja tässä viittasi, kyllä minunkin käsitykseni on se, että juuri sen takia, että meillä ei ole ollut ikinä vastaavaa tilannetta ja lainsäädännöstämme ei löydy ihan selkeää vastausta, on syytä käsitellä tämä eduskunnan kautta selontekona. Ja on niin, että kun tuo tilannekuvakin on hyvin pian muuttunut — vielä kolme päivää sitten ulkoasiainvaliokuntaakaan ei ollut informoitu asiasta, tilanne on kahden viimeisen päivän aikana kehkeytynyt tähän — niin on tietenkin välttämätöntä, että tuossa viikon aikaikkunassa, jonka yhdysvaltalaiset ovat ilmoittaneet, me pystyisimme suomalaiset, Suomessa pysyvästi oleskelevat ja Suomen valtiota auttaneet henkilöt sieltä turvallisesti pois saamaan.

Operaatioon sisältyy merkittäviä riskejä. Sotilaallisen voiman käyttö, ylipäänsä suomalaisten sotilaiden lähettäminen ilman kriisinhallintaoperaatiota, on aivan poikkeuksellista ja ainutlaatuista, joten siksikin tätä kannattaa tarkkaan käsitellä. Ja tuskin tästä nyt mitään perinnettä tulee, vaan tämä liittyy tähän surulliseen Afganistanin tilanteeseen, jonka kahden vuosikymmenen tapahtumia tullaan varmasti jokaisessa läntisen maailman maassa erittäin tarkasti läpikäymään.

Arvoisa puhemies! On kuitenkin tilanteen akuutin ratkaisun kannalta epäilemättä välttämätöntä, että me saamme tämän asian mahdollisimman pian käsittelyyn ulkoasiainvaliokuntaan ja vielä tämän päivän aikana sitten lopullisesti käsiteltyäkin, niin että kiitän omalta osaltani eduskuntaa siitä, että tämä keskustelu vaikuttaa varsin yksituumaiselta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Savola, olkaa hyvä.

13.09 **Mikko Savola kesk:** Arvoisa herra puhemies! Nopeus on nyt se, mitä tässä vaaditaan, ja tärkeintä on saada meidän joukot nimenomaan nopeasti matkaan ja saada suomalaiset evakuoitua tuolta alueelta, minkä lisäksi myöskin, aivan kuten tässä on aiemmin erittäin tärkeänä huomiona todettu, nämä Suomelle työskennelleet henkilöt sieltä pois, koska myöskin heihin kohdistuu akuutti vaara.

Meiltä lähtevät parhaat osaajat tuonne alueelle, ja he lähtevät sinne vapaaehtoisesti. Heillä on parhaat välineet käytössä. Kysymykset omasuojasta ja turvallisuuteen liittyvät kysymykset ovat aivan keskeisiä. Ulkoasiainvaliokuntaan olemme saaneet tästä hyvät selvitykset.

Tilanne on akuutti, se on levoton, mutta ennen kaikkea se on arvaamaton tuolla alueella, ja sen takia nyt kaikki voitava on tehtävä, niin että nämä apua tarvitsevat saadaan sieltä nopeasti pois evakuoitua. Aikaikkuna on pieni, vain noin viikko.

Jatkon kannalta nämä lainsäädäntötarpeet ja varmasti tämä jälkipyykki koko Afganistanin operaation osalta on syytä käydä läpi. Se käydään varmasti laajemminkin kuin pelkästään Suomessa, koska tuo operaatio siellä näytti epäonnistuneen pahemman kerran.

Keskustan eduskuntaryhmä tukee tätä selontekoa ja tämän suojausoperaation toteuttamista ja suojausosaston lähettämistä Afganistaniin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

13.10 **Minna Reijonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Kun on hätä, niin on hätä. Meillä on hätä suomalaisista, mutta meillä on hätä myös suomalaisista sotilaista. Hädän keskellä on kyllä myös muistettava ne riskit, ja niistäkin on uskallettava ja pitääkin puhua, varsinkin eduskunnassa.

Riskejäkin tämä asia sisältää ja paljonkin. Kuuluuko Suomen valtion — Suomen valtion aseistettujen suomalaisten sotilaiden tukemana — hakea takaisin Suomesta turvapaikkaa hakeneita ja oleskeluluvan saaneita henkilöitä, jotka ovat vapaaehtoisesti menneet takaisin maahan, jossa heitä heidän kertomansa mukaan on vainottu ja heidän henkensä on ollut vaarassa?

On myös monia muita asioita, mistä kannattaa keskustella enemmän. Jos miettii tätä evakuointiasiaa, niin jos kaikkia suunniteltuja evakuoitavia ei tavoiteta tai ei saada lentokentälle, laajennetaanko sitä evakuointia sitten henkilöihin, joita emme tarkkaan tiedä ja joiden taustoja emme tunne, jos siellä on vapaita paikkoja lentokoneessa? Niissä on kuitenkin aina riskinsä. Mitenkä varmistamme sen, että tällaisessa tilanteessa lennolle Suomeen ei missään nimessä tule mukaan terroristeja tai Talibanin jäseniä?

Minä toivon kyllä laajaa keskustelua näistä aiheista, koska olemme myös rahaa laittaneet Afganistaniin. On ollut ikävä kuulla, että se maa on hyvin korruptoitunut, ja totta kai suomalaisilla on huoli, mihin ne rahat on käytetty ja miten sitä voimme estää jatkossa. Sen keskustelun paikka on ehdottoman tärkeä, ja sitä pitää käydä eduskunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

13.12 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Lähes koko maailma jakaa huolen talebanien paluusta valtaan Afganistanissa. Monelle tämä huoli on myös kuristavaa pelkoa lähei-

sen turvallisuuden ja jopa hengen puolesta. Afganistanissa on parhaillaan vaarassa Suomen kansalaisia, Suomessa asuvia sekä heidän perheenjäseniään. Vaarassa on myös paljon ihmisiä, jotka ovat auttaneet ja tukeneet Suomea tai tehneet Suomelle töitä joko suoraan tai alihankintasopimuksilla

Suomi on ollut viidennesvuosisadan osa Afganistanin konfliktia. On osallistuttu sotilaallisiin operaatioihin ja on koulutettu. Viime vuosina Afganistan on ollut Suomen suurin kehitysyhteistyökumppani. Tämä kaikki ei olisi ollut mahdollista ilman paikalliskytköksiä.

Emme tiedä, miten Taleban tulee toimimaan. Se on luvannut pidättäytyä toisenlaista hallintoa tukeneiden vainoista, mutta kokemukset aikaisemmasta Taleban-hallinnosta antavat aiheen varautua myös muihin kehityskulkuihin.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että Suomi tekee kaikkensa Afganistanin siviilien suojelemiseksi. Erityisen suuri vastuu meillä on oman väkemme lisäksi niistä, joiden turvallisuus on vaarantunut Suomi-yhteistyön vuoksi. Tilanne ei ole helppo. Kabulissa Taleban kontrolloi kaupungin tarkastuspisteitä ja kaikkia reittejä lentokentälle. Muualta maasta tietoa saadaan vaihtelevasti. Jotta evakuointi ylipäätään olisi mahdollista, on kansainvälisen yhteisön tehtävä kaikkensa rajojen ja lentokentän auki pitämiseksi. Vaikka Taleban ei tällä hetkellä täysin estä ihmisten pääsyä kentälle, tilanne voi muuttua nopeasti. On myös epävarmuutta siitä, kuinka kauan Yhdysvaltain Kabulin kentän turvaamisoperaatio jatkuu. Meillä on kiire saada nämä ihmiset turvaan.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto kannattaa selonteossa esitettyjä toimia. Paikalle lähetetyt virkamiehet, evakuoitavat ja tietysti itse evakuointioperaatio tarvitsevat suojajoukkoa. Selonteon mukaan: ”Joukko toimisi Kabulin lentokentän alueella ja sen välittömässä läheisyydessä. Operaation arvioitu kesto on enintään noin yksi kuukausi. Joukko olisi koko operaation ajan Suomen kansallisessa johdossa.”

Kun sotilaita lähetetään maan rajojen ulkopuolelle, on aina kyse vakavasta asiasta. Siksi vasemmistoliiton mielestä on hyvä, että operaatio on rajattu tehtävänkuvaltaan ja johdoltaan alueellisesti ja ajallisesti. Lisäksi haluamme kuitenkin painottaa, että nyt tehtyjä valintoja ei tule pitää ennakkotapauksena vaan reagointina erityiseen tilanteeseen erityisin toimin.

Arvoisa puhemies! On ollut hämmentävää seurata, miten maa voi romahtaa hetkessä 20 vuoden vakauttamistyön ja tuhansien miljardien eurojen jälkeen. Tämä pitää käydä juurta jaksaen läpi. On välttämätöntä, että myös eduskunta kampaa omalta osaltaan koko Afganistanin operaation, sen epäonnistumisen syyt ja sen, mitä kestävää kenties jäi. Juuri nyt on tietenkin tärkeintä saada ihmiset turvaan. Kun akuutti huoli käynnissä olevien evakuointien osalta on ohi, voidaan Suomessakin keskittyä miettimään pitkäjänteisempiä toimia. Se työ, mitä Suomi on tehnyt hyvän hallinnon, ihmisoikeuksien ja koulutuksen puolesta, ei saa valua täysin hukkaan. On painotettava, että kansainväliset sopimukset sitovat myös Talebania.

Arvoisa puhemies! Lopuksi kiinnittäisin huomiota erääseen piirteeseen täällä tänään käydyssä keskustelussa. Useat tahot ovat puheenvuoroissaan korostaneet sitä, että nyt jokainen minuutti ratkaisee ja sen takia eduskunnan pitäisi pyrkiä mahdollisimman typistettyyn käsittelyyn. Tämä on osa laajemmin tähän taloon levinnyttä kulttuuria, jossa se on aina eduskunta, jolta tuntuu loppuvan aika kesken. Tässä on tämänkin asian puitteissa vatvottu kuitenkin suuntaan ja toiseen ja mietitty ratkaisuja useiden päivien ajan. Ei voi olla muutamasta tunnista aina eduskunnan kohdalla kiinni, riittääkö se aika vai ei.

Me ollaan tässä maassa valittu tämmöinen valtiomuoto. Jos ei haluta elää parlamentissa vaan halutaan joku nopeampi ja jämäkämpi ja asioita paremmin lyhyesti ja napakasti eteenpäin vievä järjestelmä, niin sitten pitää vaihtaa valtiomuotoa, [Ben Zyskowicz: Sitähän te yrititte aikanaan! — Vasemmalta: Sitä yritettiin oikealta laidalta!] mutta niin kauan kuin eletään näin, niin meidän kaikkien etu on se, että parlamentarismi toimii kunnolla, ja se ei toimi kunnolla silloin, jos eduskunnassa on aina kauhea hoppu, [Puhemies koputtaa] kun päätetään tärkeistä asioista. [Leena Meri: Lopusta olin kyllä samaa mieltä!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia.— Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

13.17 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Kuten on todettu, nyt on kiire päätöksenteossa, ja evakuoinnin onnistumisen vuoksi Puolustusvoimien joukon tuki on tarpeen. Päätöksentekomenettely ja sen julkisuus ja hitaus eivät saisi riskeerata kenenkään evakuointioperaatioon osallistuvan tai sieltä haettavan turvallisuutta. Toivonkin, että akuutin tilanteen mentyä käymme läpi, miten evakuoinnin mahdollistavaa lainsäädäntöä tulisi kehittää, oli se sitten kriisinhallintalaki tai ulkomaalaislaki. Esimerkiksi Tanska ja Norja ovat kyenneet suojajoukkoja lähettämään. Eduskunnan arviota ja selontekomenettelyä tietenkin tarvitaan jatkossakin, mutta kyse on siitä, kuinka kiireellisyysmenettely toimii.

Hyviä huomioita tässä kohtaa on tehty valiokunnan keskustelussa myös siitä, että evakuointia koskevien yhteistyösopimuksien tarvetta voisi tarkastella muiden Pohjoismaiden kanssa. Nyt tämä yhteistyö on toiminut hyvin.

Nostan esiin vain muutaman tulevaisuutta koskevan asian:

Toivon, että Suomen evakuoitavien listaa voidaan mahdollisimman pian — tämänhetkisen operaation onnistumisen puitteissa — päivittää lisäämällä joukkoon niin ihmisoikeuksien kuin naisten oikeuksien puolustajia, Suomen kehitysyhteistyöhankkeiden piirissä ja esimerkiksi poliisimissiossa toimineita ja, kuten täällä on moni jo nostanut, suomalaisia turvanneita — alihankkijoiden palveluksessa olleita myös — sekä perheenyhdistämisen kautta tänne turvaan hakevia.

Siviililiikenteen toivottavasti jatkossa auettua ei suojajoukkoa ehkä enää tarvita, vaan turvaan pääsyä edistettäisiin parhaiten humanitäärisin viisumein. Vierailu Delhissä ei ole tässä tilanteessa mikään todellinen vaihtoehto.

Ja vielä lopuksi kiitokset myös ministeri Skinnarin suuntaan siitä, että Suomi on ollut valmis panostamaan humanitääriseen apuun ja auttamaan siellä paikan päällä olevia ja lähinaapureita.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Halla-aho, olkaa hyvä.

13.20 **Jussi Halla-aho ps:** Arvoisa herra puhemies! Voidaan hyväksyä se ajatus, että sivistysvaltio pyrkii auttamaan hädässä olevia kansalaisiaan myös ulkomailla. Tosin olisi hyvä, jos tässä noudatettaisiin jonkinlaista johdonmukaisuutta ja otettaisiin huomioon myös se, onko kansalainen omalla toiminnallaan edistänyt pulaan joutumistaan. Voidaan myös periaatteessa hyväksyä se ajatus, että sivistysvaltio pyrkii auttamaan sellaisia muiden maiden kansalaisia, jotka ovat pulassa siksi, että ovat toimineet Suomen hyväksi, joskin olen huolissani siitä, että työskentely Suomen hyväksi tullaan määrittelemään hyvin avokätisesti ja väljästi. Vihreiden edustajien taholta on kuultu joitakin hiukan huolestuttavia puheenvuoroja tähän suuntaan.

Suurlähetystön työntekijät ovat oma lukunsa, mutta nyt puhutaan myös kymmenien Afganistanissa oleskelevien Suomen kansalaisten tai Suomessa vakituisesti asuvien henkilöiden evakuoimisesta. Keitä nämä ihmiset ovat? Ovatko he afgaaneja, jotka ovat aiemmin paenneet omasta maastaan ja saaneet Suomesta kansainvälistä suojelua juuri sillä perusteella, että Afganistan on heille sietämättömän vaarallinen paikka? Mikäli näin on, mitä he tekevät Afganistanissa? Tämän päivän Helsingin Sanomissa haastateltiin Kabulissa oleskelevaa miestä, joka on saapunut Suomeen kuusi vuotta sitten ja asuu siis täällä. Hän on mitä ilmeisimmin tullut vuoden 2015 aallossa. Nyt hän on lomalla Kabulissa. [Leena Meri: No just!] Mitä tämä kertoo Suomen turvapaikkajärjestelmästä ja sen asiakaskunnasta? Onko näiden ihmisten oleskeluluvan perusteita ja suojelun tarvetta syytä tarkastella uudelleen, jos he itse katsovat, että Afganistan on ollut heille aivan riittävän turvallinen oleskelupaikka?

Näihin samoihin kysymyksiin törmättiin toissa vuosikymmenellä, kun toinen islamistinen liike, al-Shabaab, otti Somalian pääkaupungin Mogadishun haltuunsa. Tiedotusvälineet uutisoivat tuolloin kymmenistä Mogadishussa olevista suomalaisista, jotka omasta mielestään Suomen olisi pitänyt käydä evakuoimassa sieltä Suomeen. Silloin tällaisiin operaatioihin ei tietääkseni vielä ryhdytty, mutta kehitys nähtävästi kehittyy.

Arvoisa puhemies! On kysyttävä, muodostuuko tällaisista itsensä ongelmiin saattaneiden ja turvapaikkajärjestelmää hyväksikäyttäneiden ihmisten pelastusoperaatioista yleinen käytäntö. Tämä kysymys ei ole yhdentekevä, koska nämä operaatiot toteutetaan suomalaisten veronmaksajien rahalla ja niissä vaarannetaan muun muassa suomalaisten sotilaiden henki. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tolvanen, olkaa hyvä.

13.23 **Kari Tolvanen kok:** Arvoisa herra puhemies! Puolustusvoimien valmiusyksikön lähettäminen Afganistaniin on täysin perusteltua, siitä ei kahta sanaa. Myöhemmin täytyy selvittää, miksi kansainvälinen tiedustelu on epäonnistunut näin pahasti, että näitä evakuointeja ei voitu tehdä aikaisemmin, mutta se on myöhemmin selvitettävä asia.

Ulkoministeri tuossa totesi, että sinne lähetetään parhaiten koulutetut miehet, joilla on paras mahdollinen välineistö, suojavälineet ja aseet. Huoleni liittyy heidän voimankäyttöoikeuksiinsa. Mitkä ne ovat? Vastassahan on hyvin häikäilemätön, pahimmillaan raakalaismainen joukkio, joka on äärimmäisen huonosti johdettu, jolla ei ehkä ole johtoa ollenkaan. Tilannehan saattaa hyvin äkkiä eskaloitua hyvinkin hankalaksi, ja silloin voimankäyttösäännösten täytyy olla selviä, mutta niiden täytyy olla myös riittäviä.

Itse olen joutunut täällä Suomessa olemaan tilanteissa, joissa on käytetty ampuma-asetta vastapuolen taholta, ja valitettavasti niissä tilanteissa, joissa viranomainen on joutunut käyttämään ampuma-asetta. Anteeksi sanavalintani, herra puhemies, mutta kun peli perkelöityy siinä tilanteessa, niin silloin ei enää voi kysyä neuvoa ja apua tuhansien kilometrien päästä, vaan näiden voimankäyttösäännösten pitää olla tarpeeksi selkeät mutta tarpeeksi laaja-alaiset, jotta tämä joukko voi suojella näitä suojeltavia ihmisiä mutta ennen kaikkea myös itseään.

Toinen asia, mikä minua huolestuttaa, on tämä vakuutusturva. Tästä on puhuttu jo. On historiassa näin, että ulkomailla työskennelleet viranomaiset sekä Suomessa työskennelleet viranomaiset ovat saaneet pahoja vammoja tällaisista tilanteista väkivallan seurauksena, ja heidän vakuutusturvansa on ollut täysin riittämätön. Ja nyt toivon, että ministeri ja ul-

koasiainvaliokunta hoitavat tämän asian tällä kertaa kuntoon, koska tämä operaatio ei ole riskitön.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Haavisto tähän vakuutusturvaan, olkaa hyvä.

13.25 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Olen tarkastanut tuolta puolustusministeriön puolelta tämän tilanteen, kun kysyttiin, minkä lain mukaan tässä toimitaan, ja tiedossani on nyt, että ministerin, siis puolustusministerin, tulevaan päätökseen sisältyy seuraava määräys vakuutusturvasta: ”Kansainvälisen avun antamisen ja muun kansainvälisen toiminnan tehtäviin osallistuvaan henkilöstöön sovelletaan tapaturman ja palvelusairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annettua lakia. Vakuutusturva kattaa varsinaisen toiminnan lisäksi niin mahdollisen koulutuksen kuin harjoituksetkin, jotka toimeenpannaan vastaanotettuun avunpyyntöön vastaamiseksi. Sairausajalta ulkomailla maksetaan kuukausikorvaus, kunnes henkilö on palannut kotimaahan.” Peruste tulee puolustusvoimista annetusta laista.

Ja sitten edustaja Tolvasen kysymykseen voimankäyttöoikeudesta. Kysymykseen tulee mahdollisuus itsepuolustukseen ja joukon omasuojaan. Tämä on tietysti myöskin puolustushallinnon tarkastama asia.

Ehkä vielä sitten viimeisenä asiana: Edustaja Reijonen nosti vähän niin kuin uudesta näkökulmasta tämän, voisiko tämän joukon mukana tulla Suomeen henkilöitä, joiden turvallisuustietoja meillä ei olisi tai jotka olisivat jopa Talebanin tai Isisin aktiiveja. Tämä huoli tämmöisessä kaoottisessa tilanteessa on tietysti myös kansainvälisellä yhteisöllä, ja tähän perustuu se, että niistä henkilöistä, jotka olemme listanneet, tiedämme heidän taustansa, tiedämme heidän turvallisuustietonsa ja näin poispäin. Teemme tässä koko ajan aktiivista työtä asianomaisten viranomaisten kanssa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Vikman, olkaa hyvä.

13.27 **Sofia Vikman kok:** Arvoisa puhemies! Pidän vahvasti perusteltuna operaatioita, joissa Puolustusvoimat turvaa suomalaisten ja Suomea auttaneiden evakuointia Afganistanista. Operaatio on tarpeellinen ihmisten mahdollisimman turvallisen kotiuttamisen varmistamiseksi kiireellisessä ja äärimmäisen poikkeuksellisessa tilanteessa.

Afganistanin tilanne näyttää synkältä, ja tällä tulee olemaan hyvin laajoja ja kauaskantoisia vaikutuksia, joista meidän on syytä toisessa yhteydessä keskustella, jotta tämä Puolustusvoimien joukon lähettämistä koskeva akuutti päätöksenteko eduskunnassa saadaan nyt vietyä ripeästi eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sirén, olkaa hyvä.

13.28 **Saara-Sofia Sirén kok:** Arvoisa puhemies! En yhtään halua pitkittää kiireellistä päätöksentekoa, mutta koen tarpeelliseksi nostaa esille pari tarkennusta nimenomaan tähän päätettävissä olevaan operaatioon liittyen.

Ministeri Haavisto sanoi eilen STT:n mukaan, että ”pidän realistisena, että kaikki halutut henkilöt saadaan pois maasta elokuun aikana”. Viittaako tämä ”kaikki halutut henkilöt” niihin 170 henkilöön, jotka valtioneuvosto on 13. ja 15.8. päättänyt evakuoida? Meillä on

moraalinen velvollisuus auttaa henkilöitä, jotka ovat auttaneet meitä, työskennelleet Suomen hyväksi ja ovat sen vuoksi tällä hetkellä Afganistanissa vaarassa. Millä tavalla perustellaan sitä, että tämä rajaus evakuoitaviin henkilöihin tehdään työsopimustyyppiin pohjautuen ja evakuoinnin ulkopuolelle on nyt jäämässä sellaisia henkilöitä, jotka ovat tehneet töitä turvatakseen suomalaisia, varmistaakseen suomalaisten turvallisuutta, ja mukana on myös afgaaninaisia?

Toinen varmistus liittyen operaation rajaukseen: onko siis niin, että tällä rajauksella nyt lähetettävällä joukolla ei ole mahdollisuutta toimia lentokentän ulkopuolella avustaakseen evakuoitavien henkilöiden pääsyä lentokentälle? Nimenomaan tämä pääsy kentälle on nyt ymmärtääkseni se vaarallinen ja vaikein osuus tässä evakuointioperaatiossa.

Nämä ovat sellaiset rajauskysymykset, joihin toivoisi vastausta ja ehkä myös ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä perusteluita.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

13.30 **Mari Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Operaatio on perusteltu tässä tilanteessa, ja toivoisin, kuten edellinenkin puhuja totesi, että me voisimme laajentaa tätä joukkoa esimerkiksi niihin henkilöihin, jotka ovat avustaneet suomalaista mediaa.

Tilanne on totta kai erittäin haastava. Ihmisiä on vaikeaa saada lentokentälle, mutta ei ole tiedossa, että tilanne helpottuisi myöskään tulevaisuudessa. On kantautunut myös tietoa siitä, että naisten ja tyttöjen on erityisen vaikeaa päästä lähtemään maasta, ja toivoisin, että tähän kiinnitetään myös erityistä huomiota. Suomen tulisikin avata lisää paikkoja ihmisille, jotka ovat hädässä, vastaanottaa lisää pakolaisia. Suomen kannattaisi avata myös afganistanilaisille tytöille ja naisille suunnattuja opiskelupaikkoja, jotta voisimme luoda toivoa ja turvata opiskelumahdollisuuksia, jotka ovat erittäin hankalia. Ihmiset ovat myöskin hengenvaarassa tällä hetkellä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, olkaa hyvä.

13.31 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Afganistan on suistunut Talebanin odotettua nopeamman valtaannousun jälkeen kaaokseen. Toimivaa hallintoa ei ole. Talebanin ote kiristyy. Tilanne on karu, akuutti ja ennakoimaton, inhimillinen hätä suuri. Riskit kasvavat koko ajan, sillä kostotoimet ovat jo alkaneet. Länsimailla, myös Suomella, on velvollisuus ja vastuu auttaa.

Suojausjoukkojen lähettämisessä on kysymys niin Suomen kansalaisten kuin Suomea auttaneiden henkilöiden hengen suojaamisesta ja turvaan saattamisesta. Se on välttämätöntä. Operaatio on perusteltu. Apu tulee kohdistaa nyt sinne, missä hätä on suurin. On tunnustettava samalla myös se tosiasia, että kaikkia ei voi auttaa.

Meitä velvoittavat toimimaan niin lähimmäisenrakkaus kuin kansainvälinen yhteistyö. Evakuoinnilla on kiire. Joukot tulee saada pikaisesti matkaan. Tärkeää on, että sinne lähetetään kokenutta ja alueen moninaisia oloja hyvin tuntevaa kantahenkilökuntaa, jolla on riittävät toimivaltuudet. Sotilaiden varustuksen ja suojavälineiden tulee olla mahdollisimman ensiluokkaisia. Myös heidän johtamisensa ja henkisen tukensa tulee olla tehokasta ja riittävää.

On hyvä, että perustuslakivaliokunnan mietinnön mukaisesti turvaamme nopeissakin tilanteissa parlamentaarisen päätöksenteon. Tällaisella päätöksellä tulee olla vankka tuki. Laajempaa keskustelua on syytä jatkaa syksyllä. Puhemiehen pikaisesti kokoon kutsuman eduskunnan tehtävä on nyt tehdä päätös mahdollisimman nopeasti, koska aika juoksee. Evakuoinnin jälkeen kansainvälisen yhteisön huomio on kiinnitettävä Afganistanin kehitykseen ja alueelliseen vakauteen. Erilaisten kulttuurien, perinteiden, heimojen, uskontojen ja ääriliikkeiden keskellä on haastavaa toimia. Sen on tämä Afganistanin kokonaisvaltaisen auttamisen pitkä prosessi osoittanut. Ristiriidat kasvavat eriarvoisuudesta. Uskon kuitenkin, että suomalaisesta paikan päällä tehdystä kehitysyhteistyöstä, koulutuksellisesta tuesta ja rauhanturvaamisesta on jäänyt pysyviä jälkiä ja henkistä perintöä kansan keskelle. Työ ei ole valunut täysin hukkaan. Rauhantyö on laaja-alaista ja pitkäjänteistä. Sitä tulee jatkaa mahdollisuuksien mukaan. Se alkaa siitä, että kunnioitamme lähimmäisiämme.

Arvoisa puhemies! Sotilaiden lähettämiseen sisältyy suuria riskejä. Sotilaat lähtevät sinne vapaaehtoisesti. Toivotan lähetettäville sotilaille matkaan korkeimman varjelusta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mustajärvi, olkaa hyvä.

13.35 **Markus Mustajärvi vas:** Arvoisa puhemies! Afganistanista on otettava opiksi. Kun Suomi meni 20 vuotta sitten sodan osapuoleksi Afganistaniin, oli syytä epäillä, että mitä nopeampi lähtö, sitä hitaampi paluu. Tänä päivänä voi sanoa, että mitä hitaampi paluu, sitä nopeampi lähtö. Afganistanissa ei saavutettu mitään oleellisia pysyviä tuloksia. Sotaonneaan ovat kokeilleet Iso-Britannia, Neuvostoliitto ja Yhdysvaltain johtama koalitio kukin vuorollaan ja jokainen yhtä huonolla menestyksellä. Demokratia on vaikea vientituote asevoimin ja pakolla, sen historia opettaa.

Suomalaisten aseistettujen sotilaitten lähettäminen Kabuliin ei saa kuitenkaan muodostaa ennakkotapausta laventaa jatkossa kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevaa lainsäädäntöä. Valiokunnan mietinnössä ei nyt tarvitse ottaa kantaa lainsäädännön sisällön muokkaamiseen tai toimielinten keskinäisiin suhteisiin — sen arvioinnin aika on myöhemmin — vaan nyt pitää ottaa kantaa itse asiaan. Jatkossa eduskunnalle tuleekin antaa perusteellinen selvitys, miksi Afganistanissa epäonnistuttiin niin monella tavoin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

13.37 **Sheikki Laakso ps:** Arvoisa herra puhemies! On todellakin sanomatta selvää, että pitää auttaa alueella olevia suomalaisia ja tietenkin niitä, ketkä ovat auttaneet meitä siellä ja ovat oikeasti sellaisia liittolaisia.

Edustaja Mykkänen täällä kritisoi äsken toisen edustajan epäilyjä, tuleeko ylimääräistä porukkaa. Edustaja Mykkäsen kritiikki oli kyllä siihen puheeseen aiheellinen, mutta toisaalta herää kysymys, minkä takia tällaisia puheita on, ja sehän johtuu siitä, että näissä liian helposti venytään ja paukutaan. Se on sanomatta selvää, että suomalaiset, ketkä ovat tässä operaatiossa olleet mukana, ja todellakin auttaneita ihmisiä pitää tuoda sieltä, mutta kun se venytetään siihen, että ollaan maksua vastaan pesty pyykkejä tai kuurattu lattioita, niin se on kuitenkin vähän eri asia kuin se, että ollaan oikeasti oltu siellä liittolaisina.

Pitää kuitenkin muistaa, että siellä on myös näitä suomalaisia, mistä nyt puhutaan, ehkä 60. Jo 6.8. on ilmoitettu, että kaikkien suomalaisten olisi syytä lähteä sieltä kotiin, ja jos sieltä tällä hetkellä edelleen löytyy henkilöitä, jotka ovat siellä lomailemassa, niin mielestäni meillä ei kyllä ole kauheasti moraalista vastuuta heitä siinä kohtaa auttaa.

Ja täällä on ihmetelty aika paljon, minkä takia on vuosikymmeniä ja satojen miljardien rahat menneet hukkaan tässä auttamisoperaatiossa, ja edustaja Mustajärvi äsken äärettömän hyvin kertoi siitä, miten ovat Britannia ja Neuvostoliitto ja nytten USAn vetämä koalitio tätä asiaa yrittäneet hoitaa. Tästä pitäisi oikeasti ottaa opiksi. On aivan turha tiettyyn maailmankolkkaan yrittää demokratiaa tuputtaa, on se sitten kukkaset tai nätit puheet tai aseet. Se ei vain yksinkertaisesti tule onnistumaan. Me ei saada oikeasti maailmaa muutettua sellaiseksi kuin me itse haluaisimme, koska eri maailmankolkissa oikeasti elää erilaisia ihmisiä. Vaikka täällä monissa puheissa tuntuu siltä, että me ollaan kaikki samanlaisia, niin ikävä kyllä me ei oikein olla. Toivon mukaan tästä otetaan opiksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kauma, olkaa hyvä.

13.39 **Pia Kauma kok:** Arvoisa puhemies! Suomalaisten sotilaiden lähettäminen Kabulin kentälle turvaamaan evakuointioperaatiota on hyvä päätös, ja kannatan sitä. Täällä on monissa puheenvuoroissa tuotu esiin, että asia on kiireellinen ja se pitäisi saada nopeasti käsiteltyä. Itselläni herää kysymys siitä, että mehän eduskunnassa saimme tiedon eilen päivällä tästä istunnosta, niin että onko jokin este, jonka vuoksi me emme olisi voineet järjestää tätä selontekokeskustelua jo esimerkiksi eilen illalla tai jopa yöllä? Eduskunnanhan pitäisi toimia tällaisessa tilanteessa erittäin nopeasti, tunneista kun on kysymys.

Arvoisa puhemies! Vaikka kannatankin tätä operaatiota, niin tietysti on muutamia kysymyksiä, joita ainakin itselläni herää sen sisällöstä. Missä ovat esimerkiksi EU:n nopean toiminnan joukot tässä tilanteessa ja EU-maiden keskinäinen yhteistyö yleensäkin? Luulisi, että juuri tällaista tilannetta varten nämä nopean tilanteen joukot on alun perin määritelty.

Arvoisa puhemies! Vielä toinen kysymys siitä — oikeastaan edustaja Holopainenkin nosti tätä esiin — että kun nyt puhutaan 170 ihmisen kotiin tuomisesta, niin voiko tätä evakuointioperaatiota laajentaa tällä mandaatilla koskemaan muita henkilöitä. Itse ainakin ajattelen niin, että tämä mandaatti on hyvin tarkkarajainen ja koskee vain näitä henkilöitä, ja jos sitä laajennetaan, niin se on tuotava eduskunnan käsittelyyn, mutta mikä mahtaa olla oikea asiaintila?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

13.41 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Tämä evakuointioperaatio ja siihen liittyvä suojajoukko ovat siis tarpeellisia ja välttämättömiä. Tämä asia on kiireesti pantava toimeen, ja sitä me tässä juuri teemme. Vähintään kaksi isoa savottaa meille eduskunnassa kuitenkin jäi jatkotyötä varten:

1) Joudumme todellakin tekemään tarkan arvion siitä, miksi suomalainen joukko ylipäätään oli Afganistanissa ja mitä tämä kansainvälinen operaatio aidosti merkitsi ja tarkoitti siinä kontekstissa, mistä puhutaan.

2) Me tarvitsemme selkeästi lainsäädännön tarkennuksia koskien tätä lakia kansainvälisen avun antamisesta ja vastaanottamisesta, ja myöskin kriisinhallintajoukkoja koskevaa

lainsäädäntöä meidän tulee uudelleen tarkastella, jotta tämäntapaiset tilanteet, missä me juuri nyt olemme, pystytään hoitamaan sutjakkaasti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Meri, olkaa hyvä.

13.42 **Leena Meri ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Kansanedustajana kiitän, että saan kertoa ajatuksiani, koska oikeusperustan osalta tässä valtioneuvoston selonteossa todetaan myös, että ”mikäli sotilaallisia voimakeinoja sisältävä päätös koskee erityisen vaativaa tilannetta” — kuten tämä — ”valtioneuvoston on ennen päätöksentekoa kuultava eduskuntaa antamalla sille selonteko”. Siksi on arvokasta, että me keskustelemme täällä, enkä minä jokaisessa puheenvuorossa pyydä anteeksi sitä — miksi me muuten täällä edes olisimme?

Perussuomalaisilla on ymmärrystä siitä, kuten puheenvuoroissa on tullut esille, että haetaan turvaan suomalaisia ja suomalaisia auttaneita, mutta kun lähdetään miettimään tätä joukkojen lähettämistä, niin kuten täällä selonteossakin todetaan, asiaa ratkaistaessa on arvioitava tilannetta kokonaisvaltaisesti ja otettava huomioon toiminnan tavoitteet, tehtävät ja toteuttamistapa. Tietysti keskusteluun kuului myös se, keitä me olemme sieltä hakemassa ja minkälainen tilanne siellä on, ja tästä syystä ehkä pidän hieman yllättävänä sitä, että perussuomalaisten kansanedustajien kysymyksiin esimerkiksi ministeri Haavisto ei ole mielestäni täysin pystynyt vastaamaan, siis onko siellä ihmisiä, joilla on jonkinlainen tilapäinen tai pysyvämpi oleskelulupa, jonkintyyppisillä lomamatkoilla, ottaen nyt huomioon esimerkiksi edustaja Sheikki Laakson ja edustaja Halla-ahon puheenvuorot siitä ulkoministeriön tiedotteesta 6.8., jossa todettiin — joskin se on suositusluontoinen mutta kuitenkin — että ”pyydetään välittömästi poistumaan Afganistanista”. Ja siellä tiedotteessa todetaan vielä, että ”vastaat matkapäätöksistäsi itse”. Mitä se tekee konkreettisesti niiden ihmisten kohdalla, jotka olisivat voineet lähteä sieltä? Toki siellä on varmasti ihmisiä, joiden tehtävien kannalta esimerkiksi konsulaatissa on ihan välttämätöntä olla paikalla. Mutta mitä se tarkoittaa? Tarkoittaako se ehkä kuluvastuuta tai muuta tämäntyyppistä? Haluaisin ehdottomasti siihen vastauksen.

Lisäksi kysyisin sitä, onko tässä — tuli itselleni mieleen — suojelupoliisia kuultu sen arvioimiseksi, nouseeko tässä Suomessa terrorismin uhka. Olette, ministeri Haavisto, kertonut, että siellä nyt on se tilanne, että aikaikkuna on auki ja sieltä saadaan hakea ihmisiä. Kysymyksessä on kuitenkin vieraan valtion alue, jonne me menemme, jonne lähetetään sotilaallisia joukkoja, joskaan ei sotaan, mutta turvaamaan evakuointia. Onko tämä nyt mahdollista? Eivät he nyt kuitenkaan varmaan iloisia siitä ole, he varmaan mielellään ottaisivat nämä ihmiset, itselleen vihamieliset länsimaalaiset ihmiset, kiinni ja kohtelisivat heitä kuten haluavat. Onko tästä mitään viitteitä?

Ja vielä sanoisin siitä, kun puhemies toivoi, että näistä pakolaiskiintiöasioista ei kauheasti puhuttaisi. Muistuttaisin kuitenkin, että esimerkiksi ministeri Henriksson ja ministeri Ohisalo ovat itse nostaneet keskusteluun, että Afganistanin tilanteen vuoksi meidän tulisi nostaa pakolaiskiintiötä, ja tämä on siinä mielessä kansalaisiakin puhuttanut.

Toivon, ministeri, teiltä — siis ministeri Haavisto — nyt vastauksia: Onko tämä nyt ensinnäkin jonkinlainen keino tuoda turvapaikanhakijoita, onko tämä se järjestelmä? Onko siellä lomailijoita? Mikä heidän vastuunsa on siitä, että he eivät ole noudattaneet ministeriön suosituksia, vai onko se vain niin, että heidät nyt sitten vain haetaan? Ja tosiaan, onko suojelupoliisilta minkäänlaisia viitteitä siitä, että terrorismin uhka nousee Suomessa? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean puhemiehen kehotuksesta keskustella tänään tästä joukkojen lähettämisestä Kabuliin, että se on se asia, josta on keskustelu. Muutoin saa keskustella ihan mistä vain, mutta tässä istunnossa keskustellaan tästä. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

13.46 **Peter Östman kd:** Kiitos, arvoisa puhemies! Täällä salissa käydyn nopeatahtisen keskustelun pohjalta voi vetää sen johtopäätöksen, että tästä varsinaisesta asiasta eli sotilasjoukon lähettämisestä Afganistaniin koordinoimaan ja auttamaan evakuointityössä vallitsee laaja yksimielisyys — ja hyvä näin.

Mutta aina kun syntyy tällaisia akuutteja ja uusia tilanteita, käy helposti niin, että ruvetaan jossittelemaan ja spekuloimaan, miten olisi pitänyt toimia tai mitä sitten, jos tämä päätös johtaa huonoon lopputulemaan. Haluan kuitenkin painottaa sitä tosiasiaa, että tässä ovat käytössämme vain huonot tai vielä huonommat vaihtoehdot.

Ulkoministeri ja ulkoasiainvaliokunta ovat haasteellisessa tilanteessa tehneet parhaansa. Kiitos siitä. Iloitsen myös siitä, että yhteisymmärrys on näin laaja täällä eduskunnassa. Se tarkoittaa samalla, että me yhdessä kannamme vastuuta tehdystä päätöksestä. Ulkoministeri Haavistoa lainaten: Aikaa ei ole hukattavaksi. Nyt on kiire.

Pidän myös tarpeellisena, että me myöhemmin syksyllä käymme laajempaa keskustelua esimerkiksi Suomen pakolaiskiintiöstä, mutta se keskustelu ja se päätös ovat erillään tästä keskustelusta ja käsitellään ihan omana asianaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Haavisto, olkaa hyvä.

13.48 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Kiitoksia. — Ja kiitoksia, arvoisa eduskunta, keskustelusta. En itsekään halua tätä lainkaan pitkittää, mutta vastaan muutamaan kysymykseen, jotka täällä vielä edustajilta tulivat, jotta tilannekuva olisi kaikilla sama.

Edustaja Sirén nosti kysymykseen vielä sen, miten nämä 170 henkilöä on määritelty. Siinä on todella Suomelle suorassa työsuhteessa olleita henkilöitä perheineen sekä sellaisia henkilöitä, jotka ovat olleet kriisinhallintaoperaatioissa ja EU-operaatioissa mukana. Suomi oli ensimmäinen, joka ilmoitti, että otamme myöskin oman lukumme näissä kriisinhallintaoperaatioissa ja EU-operaatiossa mukana olleita, koska heillä ei ole semmoista luontaista maata, minne voivat siirtyä. Ja olemme vedonneet myöskin muihin maihin, että he tämän vastuun kantaisivat. Tämä on ollut yhteinen harjoitus EU:n ja kriisinhallintaoperaation kesken siellä Afganistanissa.

Voidaanko tätä sitten laajentaa? Ollaan käytetty ulkomaalaislain 93 §:ää, ja se on tilanne, jossa erityinen humanitäärinen peruste voidaan ottaa huomioon. Se vaatii kolmen ministeriön yhteisen esityksen: ulkoministeriön, sisäministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön. Ja tässä listaa tehdessämme olemme konsultoineet myöskin suojelupoliisia, jota on näiden henkilöiden osalta konsultoitu. Jos eduskunnalla on tavoitetila tai näkemys, että listaa tulisi laajentaa jollakin tavalla, ja muuta, kuulemme totta kai valtioneuvostossa sen mielellämme. Mutta tämä on nyt se, mihin keskitymme tällä hetkellä, ja sekin on, niin kuin kerroin, vaikea toteuttaa.

Sitten edustaja Sirén kysyi, voiko poistua tämän alueen ulkopuolelle, joka on määritelty, jotta voisi sitten vielä ihmisiä auttaa vaikka sitä lentokenttää kohti. Se ei ole mahdollista. Siellä heti lentokentän ulkopuolella on Talebanin eli maan tämänhetkisen hallitsijaryh-

män tiesulut, ja niiden tiesulkujen yli tai ohi ei tietenkään poistuta. Ollaan lentokentällä ja sen ympäristössä, jossa kansainvälinen yhteisö on.

En halua mennä nyt syvälle tähän, onko kehitysyhteistyö ollut onnistunutta vai ei, ovatko rahat menneet hukkaan vai eivät, mutta jos ihmisten koulutukseen ja ihmisten terveyteen on investoitu, en itse ajattele, että se on hukkaan mennyttä rahaa. Tämä oli edustaja Mustajärven kysymys tai kommentti.

Edustaja Kauman kysymykseen, voiko tämä laajentua: Ulkomaalaislain 93 § on se väline, jota tässä voidaan käyttää, jos sitten sellaisia tarpeita on, mutta automaattisesti tämä ei laajene mihinkään tästä. Se vaatii valtioneuvoston päätöstä.

Kysymys siitä, millä asioilla henkilöt ovat Afganistanissa olleet, mitä kukin on siellä tehnyt, miksi ei ole poistunut: Siellä on varmaan paljon erilaisia yksilöllisiä tilanteita, en niihin mene. Mutta periaatteemme on, että konsuliapua Suomen lain mukaisesti annetaan tällaisessa tilanteessa. Siinä on myöskin omavastuu, eli matkakulut peritään henkilöltä, totta kai, jos joudutaan rahaa lainaamaan. Se on ulosottokelpoinen summa, joka voidaan sitten siinä periä.

Ja sitten aivan viimeisenä: Edustaja Meri kysyi vielä tästä tilannekuvasta. Liikutaan niin sanotusti vihollisen maaperällä, vaarallisella maaperällä — miten tähän suhtaudutaan? Toistaiseksi lentokentällä on voinut kansainvälinen yhteisö toimia ja toteuttaa tätä evakuointia. Tämähän voi vielä muuttua. Se tieto meillä esimerkiksi on, että Taleban on antanut suojaa YK-työntekijöille kentälle tulemiseen, että YK on pystynyt neuvottelemaan heidän kanssaan jonkinlaisen tämmöisen käytävän sinne. Ja totta kai pyrimme, niin kuin kerroin tuossa alussa, että myöskin EU:n erityisedustaja on tullut sinne paikalle, käyttämään myöskin häntä tämmöisissä mahdollisissa neuvottelutilanteissa. Mutta omat joukkomme eivät poistu sieltä lentokentältä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ennen kuin annan edustaja Niikolle puheenvuoron, totean vielä, että kun tämä istunto päättyy, meillä on tunti 20 minuuttia taukoa ulkoasiainvaliokunnan valmistella mietintöä ja sen jälkeen on pöytäämisistunto ja pöytäämisistunnon jälkeen 10 minuutin tauko ja sitten on käsittelyistunto palautekeskustelussa. — Edustaja Niikko, olkaa hyvä.

13.52 **Mika Niikko ps:** Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua kuultuani pidän hyvin tarpeellisena sitä, että eduskunta kävi edeltä tämän keskustelun eikä vasta sen jälkeen, kun joukot olisi lähetetty sinne paikan päälle. Meillä toki laki olisi mahdollistanut sen — jos sitä oltaisiin nyt tulkittu tiukan päälle valtioneuvostossa — että kirjallinen menettely olisi mahdollistanut sen, että pelkästään ulkoasiainvaliokuntaa olisi kuultu ja oltaisiin toimittu ripeämmin, mutta tämä keskustelu osoittaa sen, että tämä oli nyt hyvä käydä edeltä, vaikka tässä nyt aikaa menikin yksi vuorokausi enemmän.

Muistutan vielä eduskuntaa siitä, että meillä on mahdollisuus syksyllä keskustella tämä asia läpikotaisin, koska meillä on silloin kehityspoliittinen selonteko käsittelyssä. Aloitamme sen välittömästi syyskuussa, ja Afganistan tulee varmasti siinä olemaan aivan merkittävässä roolissa. Silloin pääsemme paneutumaan näihin kaikkiin havaintoihin, mitä myös täällä on tänään kuultu ja mitä kuullaan ehkä lisää nytten illalla, kun tämä mietintö valmistuu.

Tämän istunnon jälkeen, 15 minuutin päästä, valiokunta pitää kokouksen Pikkuparlamentin auditoriossa, joten pyydän valiokunnan jäseniä siirtymään sinne. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.